

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Bibliotheca Scriptorvm Sacri Ordinis Cisterciensis Elogiis Plvrimorvm Maxime Illvstrivm Adornata

Visch, Charles de

Coloniæ Agrippinæ, 1656

C.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38433

Guardiano Recollectorum Hybernicorum
Lovanij.

C.

CAducanus, Abbas Landefidentis, Ordinis Sancti Benedicti, veterum Britannia Regum sanguine oriundus, Frater Ottereoli, Galveiorum Principis, vir egregie doctus, & ob omnium scientiarum, maxime Theologicarum notitiam, valde celebris, ut Cambriae Annales testantur. Qui anno 1215. Ecclesiae Bangorensis Episcopus consecratus est: sed caelestis contemplationis amore tactus, anno 1246. de licentia Gregorij Papae 9. Episcopatu se abdicans in Dorensi Monasterio, Cisterciensibus se aggregavit, ubi reliquum vitae in sanctis meditationibus, & diurnis ac nocturnis psalmodiis, consumpsit, & post mortem, honorifice tumulatus est, hos pios ingenij fetus post se relinquens: *Speculum Christianorum, lib. 1. Dominus in Evangelio dicit, qui ex Deo est &c. Homiliarum librum 1. & alia quaedam.* Vide Pitsaeum, Seguinum & Jongelinum in Purpura Sancti Bernardi. Obiit sanctitate clarus, cuius intuitu, Menologio Cisterciensium adscriptus est 18. Iunij. De hoc etiam agit Harppfeldius, centuria 13. cap. 30. in fine.

Casarius, vulgo cognominatus Heisterbachensis, novitiorum instructor, & postmodum Prior Monasterij Vallis Sancti Petri, vulgo Heisterbah, Diocesis Colonienfis, iuxta Bonnam, ubi anno 1199. monasticam vestem induerat, & postea pietate & doctrina celeberrimus evituit. Scripsit plurima, ex quibus impressa extant sequentia:

Libri 2. in gratiam novitiorum, simplici & aperto sermone conscripti, de vitis, miraculis, & exemplis virorum ac mulierum sanctitate illustrum, sui temporis, Monachorum praesertim, ac Monialium Ordinis Cisterciensium. Coloniae 1591. & alibi saepius. Ho-

Bibliothec. Ord. Cist.

milia, seu conciones eius morales, super omnes dominicas, & festa totius anni. Quas in 4. partes distributas. Coloniae typis Petri Henningij, anno 1615. publicavit Ioannes Andreas Coppenstein, Ordinis Sancti Dominici, titulo, fasciculi moralitatis. in 40.

Libros eius 3. de vita & miraculis Sancti Engelberti, Coloniensis Archiepiscopi, & martyris, completos anno 1237. primo edidit Surius; & nuper iterum R. D. Aegidius Gelenius, ad Sanctum Andream Coloniae Canonicus, una cum notis, & auctario, a se illustratos, anno 1633. Haec sunt quae hactenus impressa cognovi.

Præter quæ, extant Coloniae (testibus Montalbo, & Draudio, in Bibliotheca sua) *Commentaria ipsius M. S. in Syrachidem, seu Ecclesiasticum, libris 9. distincta.*

Item in Cœnobio Veteris montis, *Chronicon Episcoporum Colonienfium.*

In collegio Societ. Iesu Brugis, *Dialogus inter capitulum, monachum, & novitium.*

Dicitur quoque extare in Cœnobio Bonæ Spei, Ord. Præmonstrat. in Hannoniâ volumen sermonum ipsius ad Monachos, sed credo esse Cæsarij Arelatensis Episcopi. Libri miraculorum eius extant in Cœnobio Alnensi. Cæterum, omnia sua scripta ipsemet recenset in epistola quâdam ad Petrum Priorem loci S. Mariæ, quæ fasciculo moralitatis iam dicto præfixa legitur, hoc tenore:

I. Primo omnium in adolescentia mea, paucis admodum sermonibus prælibatis, ad exercendum me, super verba Ioannis, ubi in Apocalypsi dicit: *Signum magnum apparuit in celo, mulier amicta sole, & luna sub pedibus eius, & corona stellarum 12. in capite eius: scripsi libros duos, septemplexiter eundem versiculum exponens. Huius opusculi prologus sic incipit. Licet hac clausula à Doctoribus catholicis, multifarie, multisque modis sit explanata, &c.*

H

II. In-

II. Insuper, super verba eiusdem Ioannis, ubi dicit, circa principium Euangelij sui, Verbum Caro factum est, & habitavit in nobis, scripsi sermonem unum, ex singulis litteris verbi significati sacramentum eliciens, quem homilij de festiuitatibus sanctorum interui.

III. Item, super locum illum Salomonis, ubi dicit: Oritur sol, & occidit, & ad locum suum reuertitur: scripsi sermones duos, vnum allegoricè, alterum moraliter.

IV. Item, super verba Salomonis, ubi dicit: sapientia adificauit sibi domum, excidit columnas 7. scripsi sermonem unum, de Theologia, qui sic incipit. Triplex est sapientia, &c.

V. Item, super verba Abacuch, ubi dicit: Elevatus est sol, & luna stetit in ordine suo; scripsi sermones duos, unum allegoricè, alterum moraliter.

VI. Item, super verba illa libri Iudicum: Stella manentes in ordine & cursu suo, pugnauerunt contra Sisaram: scripsi sermones duos, unum allegoricè, alterum ad Monachos.

VII. Item, de statione solis sub Iosue; & de regressu solis sub Ezechia; & de obscuracione solis in passione Christi, scripsi dialogum modicum, philosophicè.

VIII. Item, super verba libri Regum, ubi scriptum est: Et invocavit Isaias dominum, & reduxit umbram per lineas, quibus iam descenderat in horologio Achaz, retrorsum decem gradibus: scripsi sermonem unum, qui sic incipit: In hac figura latent diuina incarnationis sacramenta.

IX. Item, super sequentiam illam solennem: Aue praclara maris stella; scripsi expositiuiculam unam.

X. Item, super psalmum, Fundamenta eius in montibus sanctis, scripsi sermones septem.

XI. Item, de precipuis solemnitatibus totius anni, scripsi sermones multiplices, in capitulo recitandos.

XII. Item, super Salomonis canticum, quod cecinit in laudem mulieris fortis, scripsi ad honorem Dei Genetricis sermones 22. Vbi super versiculum illum. Quae fuit lanae & linum, putans ita esse in textu

posui, tubetur morte mori, quisquis induerit vestem lanae linoque contextam: quod & correxi.

XIII. Item, super 14. tempora Salomonis: tempus nascendi, & tempus moriendi &c. scripsi sermones 14. seruato ordine solemnitarum, ita ut primus sermo sit de Adventu Domini; ultimus vero de omnibus Sanctis. Huius operis praefatio sic incipit: Omnia tempus habent, &c.

XIV. Item, super verba illa Ecclesiastici, ubi dicit: Altitudinis firmamentum, pulchritudo eius; vsque ad illum locum: vide arcum, & benedic qui fecit illum, scripsi sermones vndecim. Huius operis praefatio dirigitur ad Godefridum Priorem de Bergis.

XV. Item, super verba illa Domini, Accepit Iesus panes, & cum gratias egisset, distribuit discumbentibus, scripsi sermones 2. vnum allegoricè, & alterum moraliter, 15. genera panum ex iisdem verbis eliciens, & totidem praecipuis solemnitatibus anni eisdem sermones adaptans.

XVI. Item, ab illo loco euangelij, Angelus Gabriel missus est ad Mariam, usque ad eum locum, ubi Saluator vertit aquam in vinum, seruato ordine historiae, edidi homilias morales 18. Huius operis prologus est: Fasciculus Myrrha dilectus meus mihi, &c.

XVII. Item, scripsi dialogum magnum visionum, atque miraculorum. Huius, libri sunt 12. Prologus sic incipit: Colligite fragmenta ne pereant.

XVIII. Item, ab eo loco, ubi Dominus ad nuptias veniens aquas convertit in vinum, usque ad ultimum Dominicam Adventus, super omnes lectiones dominicales euangelij, scripsi homilias morales, numero 64. Huius operis Prologus sic incipit: Botrus Cyprici dilectus meus mihi.

XIX. Item, scripsi actus passionem, & miracula Domini Engelberti Colonensis Archiepiscopi. Huius operis epistola ad successorem eius, Dominum Henricum Antistitem dirigitur. Huius operis meminit Molanus in annot. ad Martyrologium 7. Nouembri.

XX. Item, super lectiones Euangelij, quæ leguntur per circulum anni, in festiuitatibus Sanctorum, in quibus 12. lectiones habentur in ordine nostro, scripsi homilias morales 33. Huius operis prologus sic incipit: *1a. ob diligebat Ioseph, super omnes filios suos.*

XXI. Item, super verba Salomonis in Canticis Canticorum, ubi dicit: *Qua est ista qua progreditur sicut Aurora consurgens, &c.* scripsi ad honorem Dei Genitricis Libellum vnum. Huius operis prologus dirigitur ad Alardum presbyterum & Monachum.

XXII. Item, de transfiguratione Domini, scripsi homilias duas; vnam sub typo dialogi allegoricè, alteram moraliter. Huius operis præfatio est ad Hermannum Priorem de Clauistro.

XXIII. Item, scripsi super passionem Domini secundum omnes Euangelistas, homilias morales 8. Huius operis prologus destinatur ad Petrum, & Alexandrum, Priores,

XXIV. Item, ad petitionem cuiusdam Henrici Clerici, scripsi quasdam orationes cum collectis, super horas canonicas.

XXV. Item, scripsi contra hæreticos huius temporis, & errores eorum, dialogum unum.

XXVI. Item ad petitionem Domini Conradi, quondam Abbatis de loco S. Mariæ, ad honorem eiusdem Virginis exposui psalmum 23. Item, psalmos 44. 47. 84. & 147.

XXVII. Item, scripsi volumen diversarum visionum & miraculorum, libros 8. Huius prologus sic incipit: *Qui infirmus est, olus manducet.*

XXVIII. Item, super psalmum, *exaudiat te Dominus*; scripsi librum unum, cuius est prologus ad Canonem monachum.

XXIX. Item, scripsi epistolam satis longam, contra hæresin de Lucifero, ad petitionem Ioannis Tortoris hæreticorum.

XXX. Item, scripsi homilias euangelicas super ferias quadragesimæ, num. 36. nam de transfiguratione duas, & super passionem Domini 8. dudum scripseram.

Huius operis prologus ad Efferendum monachum Clari campi destinatur.

XXXI. Item, super psalmum, *Beati immaculati, Sermones 22.* Huius operis præfatio sic incipit: *Diu est, quod psalmum 125, exponere cogit. a veram, à fratribus rogatus.* Primus autem sermo sic incipit: *Vt ait in expositione sua Castodorus.*

XXXII. Item, scripsi super Cantica graduum expositionem satis prolixam. Huius operis prologus sic incipit: *cum ad petitionem fratrum, psalmum 118. exposuissem: videlicet, Beati immaculati &c. & eandem expositionem disciplina regulari, & maxime ordini nostro prout placuit, adaptassem, &c.* Primus autem psalmus sic incipit: *Titulus huius psalmi est, Canticum graduum, quo titulo psalmi subsequentes prænotantur.*

XXXIII. Item, exposui psalmum, *Credidi propter quod locutus sum,* de Sancto protomartyre Stephano.

XXXIV. Item, descripsi vitam B. Elisabeth Lantgravia, ad petitionem fratrum domus Teutonice de Marpurgh, quæ sic incipit: *Venerabilis Elisabeth.*

XXXV. Item, scripsi sermonem de translatione eiusdem, qui sic incipit: *Non potest civitas abscondi super montem postica.*

XXXVI. Item scripsi super Ecclesiasticum 9. Libros. Ex quibus 1. sic incipit: *Cupiens vir prudens, ad edificationem posterorum, aliquid exemplo Salomonis de sapientia scribere sapienter, & hoc ex propriis viribus fieri non posse recognoscens, omnem sapientiam à Deo esse confitetur, utpotè totius sapientia authore.* Capitales litteræ librorum coniunctæ, nomen dictante repræsentant,

Floruit Cæsarius circa annum 1200, quo tempore à Carolo Villariensi Abbate 8. evocatus Prioratum ibidem administravit: resignante autem Carolo Abbatialem dignitatem, Cæsarius quoque ad professionis locum reversus est, ubi anno 1222. Dialogorum libros ab-

solvit. Obiit verò sanctitatis opinione illustris, ideòque Menologio Cisterciensi adscriptus, ad 25. Septembris. Vitam Cæsarij plures ediderunt nominatim. Iacobus Ficherus, qui etiam Apologiam pro operibus eius, seu scriptis publicavit.

Camera Beatae Mariae, Monasterium est Sanctimonialium Ordinis Cisterciensis, in Brabantia propè Bruxellas. Huius Monasterij Cōfessarius, vel Capellanus quispiam, Ordinis eiusdem Monachus anonymus, scripsit:

Vitam Beati Bonifacij Episcopi Lausannensis S. Theol. Doctoris, eiusdemque in Academia Parisiensi Professoris, &c. Qui in Camera (assumpto habitu Cisterciensi) obiit, & etiamnum quiescit. Vitam hanc edidit Chrysothomus Henriquez in fasciculo Sanctorum Ord. Cist. Lib. 1. dist. 32. non nihil tamen alteratam asservatur autem M. S. in Camera B. Mariae. Huius S. Episcopi reliquiae anno 1603. per Mathiam Hovium Archiepiscopum Mechliniensem, elevatae fuerunt quas Deus varijs ut fertur) miraculis honoravit Henriquez in Menologio, 19. Februarij.

Campus Liliorum vulgo, Lilienselt, Abbatia est Diocesis Pataviensis, in Austria, Huius Cœnobij Religiosus quispiam, anno 1645. (nomine Campililiensis scholæ) edidit *Synopsim regulæ S. Benedicti*, commendatam à perillustri & eximio Domino Caramvele in capite suæ Theologiæ regularis, ubi ex eadem synopsi tabulas quasdam producit, quibus pulchrè ostenditur Convenientia Ordinis, quem per totam regulam suam S. Pater Benedictus observat.

Candidus Furlongus, familia nobili Wexfordiæ in Hybernia natus, haustus in patria studiorum rudimentis, in Galliam transfretavit, indeque in Italiam, ac tandem in Hispaniam perrexit ubi Cisterciensium Monachorum conversatione delectatus, iisdem in Nucalensi Cœ-

nobio se adianxit, ubi omnium prorsus solidarum virtutum se vivum præbens exemplum, ceteris confratribus admirationi fuit. Professione firmata, ad philosophica, ac deindè etiam ad Theologica studia Salmanticam transmissus, iisdem iam non mediocriter excultus, in patriam directus est, animarum salutis operam suam (quoad fieri posset) laturus. Cui etiam totis viribus incumbens; universas regni provincias docendo & prædicando pertransibat, non sine ingenti animarum lucro: Deo præsertim doctrinam eius varijs signis & prodigijs. confirmante. In tantum, ut etiam Iacobus Angliæ Rex, horum miraculorum fama motus, Candidum ad se vocaverit, oculis explorare volens, quod auribus perceperat: id quod etiam ad ipsius vitæ Dei votum feliciter successit, ut laus in vita narratur. Quo factum fuit, ut Rex sanctitatem eius reveritus, cum honore eum ad propria remiserit, sicque commoditatem etiam præbuerit, instantius proximorum salutis vacandi. Numerus eorum quos ex hæresi ad Catholicæ Ecclesiæ gremium reduxit, quatuor millium numerum excessisse fertur. Obijt meritis gloriosus Wexfordiæ, anno 1614. quem Deus postmodum adhuc varijs miraculis honoravit; quorum non infimum fuit, quod post aliquot mensium sepulturam, corpus eius adhuc integrum & incorruptum inventum fuerit. Scripsisse fertur ascetica quædam, ex quibus tamen hæcenus nihil vulgatum fuit, præter insignem quandam orationem, ad formam Epistolæ ad S. Malachiam Archiepiscopum Hyberniæ. Et

Aliam ad S. Bernardum, Quas orationes ex Hybernia Claram vallè misit, ut sepulchris sanctorum adpenderentur. Vitam Candidi vulgavit Henriquez in fasciculo, quam ego Flandricè reddidi. Nota, tametsi paucissima sint, quæ hic Candidus scripsisse refertur; quia tamen Henriquez in Phœnice iam pridè illum scripto-

scriptoribus ordinis nostri ad censuit, me non debuisse eundem hic excludere; præsertim quod viri sanctitas postulare videatur; ne vel minimum pietatis monumentum, ab illo scriptis mandatum, à posteriorum excidat memoria.

Capitulum generale Cisterciense, constitutione pluribus annis, pro bona Ordinis gubernatione Cistercij las, & à diuersis Pontificibus approbatas, an. 1490. Diuisione imprimi curauit. Habentur etiam eadem constitutiones M. S. in omnibus ferè Monasterijs Ordinis. Eas ego Dunis sæpius legi, imò & in compendium à me redactas adhuc asseruo.

Cari-campi Cœnobij in Belgio, Religiosi quidam anonymi, conscripserunt insigne chronicon Monasterij sui, quod omnibus Belgij chronographis (maximè Arithesia) solet esse familiare. Ex quo (inter alios) plura desumpsit Ferreolus Pocius, quæ chronico suo Belgico inseruit: nominatim, quoad gesta Clarissimorum Comitum Sancti Pauli, quorum plures in hoc Cœnobio sepultiacent; prout etiam Duces aliquot Vendominenses. De quibus propterea sequentes ibidem leguntur versus, quos pariter Locrius refert:

*Clara domus multos condit tellure sepultos,
Paulinos Comites, Vendominosque Duces.*

Est autem Cari-campi Monasterium in finibus Arthesiæ situm, quod anno 1137. ab Hugone Sancti Pauli Comite fundari captum, Monachos cum primo Abbate recepit ex Pontignaco, anno demum 1141. quo propterea in omnibus antiquioribus Ordinis chronologijs recensetur, ut rectè notat Reuerendissimus Manriquez, tomo 1. annalium Cisterc. ad hunc eundem annum. Id quod specialiter hic adnotandum duxi, quia recentiores quædam Chronologiæ, ad annum 1137. illud (malè) referunt. Nam etiam Miræus in Chronico Cisterciensi,

fol. 104. apertè testatur, antiquum Cari-campense Chronicon quod apud se habuit Locrius, referre, cœnobium hoc demum fuisse constructum anno 1141.

Carolus Borlutus, vid. Gerardus Borlutus, sic enim vocabatur, & non Carolus pro vt per subreptionem posui in primâ editione.

Carolus à S. Maria, prior Monasterij S. Bernardi, in suburbano S. Honorati Parisijs, scripsit tractatum de viris sanctitate illustribus, congregationis Fulienfis, Ordinis Cisterciensis: quem sæpius citat, imò fere totum Menologio suo spatium inseruit Henriquez.

Carolus Mydelton, natione Anglus, sed Ordinem nostrum Cisterciensem professus in Prioratu Sancti Saluatoris Antuerpiæ, vbi auorum Nobilitati ac virtuti, moribus optimè respondens, omnibus se valdè amabilem reddit. Typis præparauerat, Librum consolatorium, Infirmis ac Moribundis valdè vtilem, ex optimis aut horibus collectum, teste Auberto vanden Eede, Bibliothecæ ecclesiasticæ Auberti Miræi, parte 2.ª cap. 236. At mors interveniens, hominem abstulit, & (vt intelligo) impressionem impediuit. Obijt anno 1650. 12. Martij.

Carolus à Sancto Paulo, ex Abbate, & Superiore Generali Congregationis Fulienfis, Ord. Cisterc. circa annum 1642. nominatus à Rege Galliæ Episcopus Abrincensis, Vir fuit non minus prudentiæ & virtutis commendatione, quàm omnigenæ eruditionis & eloquentiæ, laudè clarissimus, qui (vt testatur Petrus à Sancto Romualdo in epistolâ dedicatoriâ tomi 1. sui thesauri chronologici) plura scripsit illustria opera, quæ sunt insignes thesauri eloquentiæ doctrinæ, & pietatis. Ex his, reperi sequentia:

Geographiam sacram, siue notitiam Episcopatum: Ecclesiæ vniuersæ: Impressam Parisijs anno 1641. apud Sebastianum Cramoisijs, cum tabulis æneis.

Tabulam eloquentia Gallicè impressam Parisijs, 1632. in 8. gallicè. In hoc opere ostendit Author, 1. in quo consistat perfectio bene discurrendi & scribendi. 2. agit de verbis & periodis boni discursus. 3. de stylo, 4. de partibus alicuius discursus. 5. de inuentione, & materia ad ampliandos discursus. 6. de ornatu, & Maximis quibusdam necessariò obseruandis in omni bono discursu.

Templum felicitatis. Opus est, ornatum varijs & curiosis Iconibus, repræsentantibus omnia & singula, quæ hominem possint reddere verè felicem in hac vita: quæ postmodum excellentibus discursibus exponuntur, quibus ostenditur veram hominis felicitatem in hoc mundo consistere, in perfectione & tranquillitate spiritus, qua per veram contemplationem, & amorem, Deus ipse possidetur, &c. Quia autem hæc felicitas & tranquillitas spiritus per pàssiones varias turbatur, idèd fusè agit Author, de passionibus animæ, seu spiritus. Prodiit Parisijs, in magno 4. dedicatum Regi Galliæ, anno 1630. apud Claudium Cramoisiij. Reliqua huius Authoris opera ad notitiam meam non peruenerant.

Carolus de Vifch, huius libri Author, Furnis in Flandria, natali solo, humanitatis studijs absolutis, & Duaci postmodum Philosophiæ eminenti studio, Monasticum Ordinis Cisterciensis habitum indui in Monasterio de Dunis, anno 1618. Hinc rursus anno 1621. ad Theologiæ studium Duacum transmissus, anno 1625. Baccalaurei formati titulo ibidem insignitus fuit. Anno 1629. vnà cum alio Monasterij nostri Religioso, in Germaniam directus, (ad petitionè R. Abbatis Campensis, Vicarij Generalis per tractum Rheni) Theologiam moralem docui in Monasterio Ebitbacensi, Moguntinæ Diœcesis apud Rhingios: vbi conscripsi, & Religiosis prælegi.

Tractatum amplum, in plures distinctiones subdiuisum, de voto, & voti relaxatione. In quo fusè egi de votis Monasticis.

Itè. *de Sacramentis in Genere, de Baptismo, Confirmatione, Eucharistia, & de Missa, ac de Pœnitentiâ, pro parte* Quam tractationem perficere non potui, ob dispersionem Conuentus Ebitbacensis, per Suecos Imperii vastatores.

Scripsi adhuc in Germania residens. *Tractatum breuem de Legibus, Item alium, de Iustitiâ, & Iure.* Quæ omnia adhuc penes me habeo M. S.

Historiam etiam Monasterij Ebitbacensis, cum serie continuâ omnium Abbatum: cui inferni foundationes breues aliorum aliquot Monasteriorum, quæ ex Ebitbaco prodierunt, vt, Seonaugia, in Palatinatu Electorali; Otterburgi, in Palatinatu inferiori; Montis Sancti Disibodi, in Ducatu Bipontino; & Castri Aquile, seu, Arensburgh, in VVetterauiâ. Cuius historiæ copiam nonnihil contractam, tradidi Gaspari longelino, qui eandem edidit de verbo ad verbum, Colonia, in notitia Abbatiarum Ordinis Cisterciensis, intantum, vt cum agens de 2. Abbate, dicerem me de illo fusius agere in historia mea Ebitbacensi, eadem verba repetat, cum tamen ipse historiam illam nunquam viderit, sed ego à me compositam adhuc apud me habeam M. SS.

In Belgium redux, conscripsi *historiam Abbatie Thosana, eiusdemque vnionem cum Episcopatu Brugensi, & eodèd rursus separationem.*

Foundationem item prioratus VVaerschotau, in Diœcesi Gandensi, cum serie omnium Priorum. Nec non, &

Foundationes, ac progressus, cum serie omnium Abbatissarum, Monasteriorum Sanctimonialium Speculi B. Mariæ, vulgò, Groeninghe, in ciuitate Cortracensi; & Vallis Cœli, in ciuitate Dixmudana. Has quatuor foundationes, seu breues historias, edidit sparsim suis locis, in auctario ad tomum 3. Flandriæ illustratæ, Antonius Saaderus, Canonicus, & Schola-

Scholasticus cathedralis ecclesie Iprensis.

Scripti etiam lingua Flandro-belgica, opus amplum pro instructione religiosorum, in 3, vijs perfectionis (purgatiua, illuminatiua, & vniuersa) distinctum 25. concionibus prolixis (quibus postea adieci 5. alias.) Quod M.S. extat apud me, & pro maiori parte apud Moniales Vallis Caeli, Dixmudæ, quibus per annos 12. continuos fui à sacris confessionibus, & spirituali directione.

Præterea, Vitæ BB. Ligerij, & Fulconis, primorum Abbatum, & fundatorum Cœnobij nostri de Ounua à Chrystomo Henriquez breuiter conscriptas Hispanice, ad antiqua monumenta domus nostra collatas, pluribus in locis emendauit, notabiliter auxit, ac Flandrice reddidit, in gratiam quoque sanctimonialium Vallis Caeli, apud quas asseruantur M.S. Conscripsi etiam Latine, vitam R. Adm. Domini Adriani Cancellier Abbatis Dunensis 39. quam imprimi feci Brugis typis Nicolai Breigelij. 1655.

Vitas quoque B. B. Eberardi de Commeda, & Kibardi de Frisia Monachorum Ordinis nostri Sanctitatis opinione illustrium, ex M. SS. codicibus antiquis erui, & publicauit. Ibidem ut supra.

Alani magri de Insulis, Doctoris Vniuersalis, Opera Moralia, Parænetica, & Polemica, raris & blattis crepta recognoui, varièque illustraui, & tandem anno 1653. publicauit. Antuerpiæ, typis Guallielmi Leleini. in folio.

Bibliothecam hanc Scriptorum Sacri Cisterciensis Ordinis, magnis laboribus & sumptibus concinnatam, excudi primò feci anno 1649. Duaci typis Ioannis Serrurier in 4. Cui subiunxi Chronologiam antiquam Monasteriorum Ordinis nostri, à me completam. Paulatim plura daturis, si vitam & sanctitatem conferuare, dignetur Deus.

NOTA.

Porro erum fortè, quibus displicebit, quod propria

hic scripta recensuerim, & me ipsum scriptoribus ordinis adnumerauerim: at inmerito, quandoquidem communiter omnes tam veteres, quam recentiores simile scripti genus pertractantes, idem pro more semper habuerint, meque in hoc præiuerint, ut patet in Diuo Hieronymo, Gennadio, Honorio, Sigeberto, Trithemio, Syluestro Maurolyco, Petro Ribadeneira Societ. Iesu, Theodoro Petreio, Carthusiano, Ioanne Pitæo, Antonio du Verdier, Chrystomo Henriquez, Valerio Andrea, Antonio Sanderò, & alijs plurimis, etiam nostri ordinis, ut huius libri beneuolus lector deprehendet. Accedit, quod passim alios etiam adhuc superstites, ad bibliothecam hanc admisirim, ideòque iure potuerim me ipsum non excludere. Denique per hoc Superiores, aliique confratres, temporis à me expensurationem habebunt.

Casa Marij, clarissimum est Cœnobium Italiæ, haud longè à Ciuitate Verulanenensi, anno 1605 fundatum pro Benedictinis nigris, sed anno 1140. Cisterciensibus attributum, ex quo, innumeri, ferè, viri sanctitate & doctrina illustres prodierunt: Quorum pleraque adhuc litteraria monumenta, omni disciplinarum genere referta, in ipsius Cœnobij Bibliotheca conseruantur, aut saltem, ab annis aliquot extiterunt, ut testatur Author cuiusdam antiqui Chronici, apud doctissimum Vghellium, Italia Sacra, tomo 1. inter Episcopos Verulanenses, fol. 290. Cuius Chronici verba, cum eximie commendent doctrinam & sanctitatem Monachorum eiusdem Cœnobij, visum fuit hic attexere: Sacri huius Monasterij Casa marij, litteris & sanctitate florentissimi, præconia recensere, haud poterit nostri breuitas instituti.

Scimus enim quam plurimos Mira sanctitatis fama Monachos germinalisse, innumerosque in omni disciplinarum genere exinde eruditissimos pullulasse. (a) Afferuantur enim in vetustissima loci illius Bibliotheca volumina Manuscripta, præcipuos Sacra Scripturæ libros, tum noui, tum veteris testamenti, studio Monachorum expositos, continentia, (b) ad Monachos bu-

(a) Nota. (b) Insigne encomium Monachorum Casæ-Marij.

ius Cœnobij. seu ad diuina oracula in maximis Regiminum difficultatibus, Principes & Imperatores, quin & ipsos summos Pontifices conuenisse scimus. Sapius namque ibi conuenit Paschalis Papa 11. Eugenius Tertius (qui antiqum Monasterij eiusdem ecclesiam consecrauit) nec non & Alexander 3. impij Imperatoris persecutionem declinans, & Lucius 3. Innocentius tertius, illiusque successor, Honorius 3. & Gregorius nonus, qui Giraldo Abbati Casa-marij direxit decretale (a). Quin & ipsum Sanctum Bernardum Clara-vallensem Abbatem, Ordinis Cisterciensis illustratorem, sanctæque ecclesia Doctorem refertissimum, sapius eò conuenisse scimus, eiusdemque Monasterij Abbatem Ioannem idem Sanctus Pater valde dilexit, cuius auspicijs hoc nobile Cœnobium Casa-marij, Ordini Cisterciensi incorporatū fuit, sub lineâ Clara-vallensi, anno 1140. Cur igitur de hoc sacro Cœnobio cum Diuo Hieronymo in epistolâ ad Helidorum, non exclamabimus! O desertum Christi, floribus vernans, & solitudo, in quâ nascuntur lapides, de quibus in Apocalypsi. ciuitas Magni Regis extruitur? O Eremus, familiaris Deo gaudens. Si quis enim tunc ad Casa-Marij Monasterium confluxisset, Paradiso prorsus illam omnem Eremum vidisset digniorem, & innumeros Angelorum choros in corporibus fulgère mortalibus. Erat enim cernere toto prasato Monasterio diffusum exercitum Christi, & admirabilem illum regium grege, Virtutumque celestium conuersationem in terris nūcantem. Et, ut breuiter dicam, fuit hoc sana Cœnobium Ecclesia Verulana columnæ, populi decus, omnisque boni fundamentum, cum celestibus pulchritudinibus, elegantia propemodum certans, &c. Hactenus Chronicon. Plura de viris illustribus huius cœnobij qui desiderat, legat Vghellum, loco suprâ citato, & folijs sequentibus.

Castrum Aquilæ (vulgò Arnsburg) in Vvederauia, Monachus quispiam, circa annum 1640. Scripsit insignem historiam de Origine & progressu Monasterij sui. Vbi fusè agit, de pluribus Monachis & con-

uersis sanctitate illustribus, qui ibidem floruerunt; variaque alia notabilia producit, quæ historiam illius districtus non parum illustrare poterunt. Publicauit hanc historiam seorsim Longelinus, anno 1644. Coloniae, typis Hentici Krafft; solet tamen subiungi Purpuræ Sancti Bernardi, ab eodem Longelino tunc temporis etiam editæ. Notandum autem Authorem huius historiæ contendere, Monasterium suum, Ordini Cisterciensi incorporatum fuisse anno 1174. productis quibusdam litteris Gerardi Abbatis Ebirbacensis, scriptis 17. Kal. Augusti, anni iam dicti 1174. quibus asserit, se (ex commissione Pontij Abbatis Clara-vallensis) instituere eidem loco Abbatem virum Religiosum, Rutardum nomine, &c. Nihilominus quia Ebirbacensis Monasterij monumenta (quæ præsens illustraui, dum ibidem Theologiæ Professore egi) testantur, Gerardum demum anno 1187. ex Claravalle ad Abbatiam Ebirbacensem euocatum fuisse; post obitum scilicet Arnoldi, Abbatis 2. qui obiisse scribitur eodem anno 1187. 14. Kal. Octobris, ac solum anno 1197. Arnsburgensibus Abbatem dedisse, ipsedem in chronologia nostra inferius potius ad hæsi. Maxime quod etiam chronologia Cisterciensis (apud Longelinum in notitia,) quam tempore capitulorum generalium Abbates omnes sequi tenentur; ac etiam filiatio Clara-vallis, quam pariter ex Claravalle acceptam publicauit Longelinus libro citato, fundationem Arnsburgensem hoc etiam anno 1197. constituent. Accedit, quod Reuerendissimus quoque Manriquez in serie Abbatum Clara-vallensium quam tomo 1. annalium suorum subiunxit, asserat Pontium Clara-vallis Abbatem anno 1172. fuisse assumptum ad cathedram Episcopalem Claromontensem; adeoque anno 1174. non fuisse Abbatem Clara-vallensem, sed Bernar-

(a) Decretal. c. in prasent. extra. de probato.

S. ORDINIS CISTERCIENSIS.

Bernardum, Imo Jongelinus in Purpurâ S. Bernardi, scribit hunc Pontium anno 1170. fuisse creatum Episcopum. Unde à tortiori, &c. Ad eod. vt de epistolâ Arnshurgensis sinceritate merito possit dubitari.

N. Caullier, Monachus Boni portus, typis commisit insignem orationem panegyricam, in honorem Reuerendissimi Cisterciensis Abbatis moderni, anno 1646. Relatio Reuerendi & Eximij Domini Claudij Chalemor, modò Abbatis de Columbâ.

Chrysofomus Cabero, Vir acutissimi ingenij, Vallis ecclesiarum monachus, S. Theol. Doctor, fuit quandoque sui cœnobij, ac etiam Complutensis collegij Abbas; & post professionem Philosophiæ priuatam, in eadem Complutensi Vniuersitate primum Philosophiæ moralis professor; inde ad Cathedram sacrorum bibliorum promotus; tandem primariam Scoti summo omnium plautu adeptus est.

Edidit *Dialecticam*, seu, *summularum recapitulationum* Libros 3. Vallisoleri apud Ioannem Baptistam Barellum, anno Domini 1623.

Commentaria in super in vniuersam Logicam Aristotelis, tractatus septem. Ibidem apud eundem. Item:

Commentaria in 8. libros Physicorum. Item, *In libros de Anima & de Generatione*, quibus totum Philosophicum cursum compleuit, cum insigni profectu Inuentus Complutensis. Scripsit insuper, & prælo nunc adaptat.

Volumen magnum Consiliorum moralium. Opus egregium, & quod in omniū est votis, eo quod Author, ob felicitatem in nodis & difficultatibus conscientia dissoluendis, in summa, apud doctissimos quosque veneratione habeatur, interim, scholastica quoque studia continuans, *Commentaria iam compleuit in 1. 2. diui Thomæ*, quorum publicationem hæcenus impediuit aduersa eius valetudo. Superest etiam adhuc hoc *Bibliothec. Ord. Cist.*

no 1649. Relatio Hispanica quæ supra, Ildelfonsi Perez, & Henriquez, in Phœnice.

Chrysofomus Henriquez, Mantuæ Carpentorum anno 1594. natus, post absoluta humanitatis studia, anno ætatis 13. nondum completo, habitum Religionis induit in Hortensi monasterio; in quo, peracto triennali nouitiatu, professionem solemnium votorum emisit, anno ætatis 18. Philosophicis studijs imbuendus ad Meyrense destinatur collegium. Interim tamen, cum animus ad historias, præsertim ordinem concernentes) propenderet, horis intercessiuis *Meyrensis cœnobij historiam concinnauit.*

Cursum philosophico in completo, ad Montis Ramorum theologicum mittitur studium; vbi pariter (ex diuersis fide dignorum relationibus ex Hyberniâ transmisis) *Beati Candidi Furlougij vitam conscripsit.*

Theologicis studijs sufficienter instructus, ad parentum, & fratrum suorum instantiam (Bruxellis in aula Archiducis Alberti degentium) ab ipso eodem Belgarum Principe in Belgium euocatur, Cuius petitioni nolentes reluctari cōgregationis nostræ Hispanicæ Superioris, illū protinus miserunt. Hic, salutatis parentibus, statim ad studia sua reuersus, celebriora ordinis monasteria visitauit. Bibliothecas, aliaque antiqua monumeta auidè excussit, vbi fertilissimam reperit messem proposito suo accommodam. Nō omisit in plurimorum doctrina & pietate celebrium virorum notitiam & familiaritatem se insinuare: quorū aliqui magno illi subsidio fuerūt, maxime in Dunensi nostro Monasterio, vbi certatim omnes, quodcunque possibile fuit, adiutorium illi impendimus; quidā antiquos Bibliothecæ codices euoluendo; alij, vsui accommoda annotando; alij denique, inuenta & annotata distribuendo: ad eod. vt ipse Venerabilis Dominus, in Phœnice reuiuifcente, parte 2. cap. 30. expressè fateatur. *Pro maxima parte, Prælati &*

Monachis Dunensibus adscribendum esse, si quidpiam scripserit, quod ad Dei seruitium, Sanctorum honorem, & Religionis gloriam faciat. Hinc, affectu & beneuolentia nostra delectatus, multo tempore apud nos hæsit; ubi & utrumque fasciculi sui totum compleuit, quos etiam tomis expensis nostris impressos, Abbatibus nostris dicauit.

Reuerendissimus quoque Pater Andreas de Trugillo, Congregationis Hispanicæ reformator generalis, ut Chrysostomum ad studiorum continuationem animaret, & quodammodò obligaret, de assensu Patrum diffinitorum congregationis suæ, anno 1622. titulum & priuilegia illi contulit, *Historiographi generalis Congregationis Hispaniæ, Ordinis Cisterciensis.* Addidit & anno sequentis 1623. *Pæternitatis* titulum, qui eatenus nõ nisi Abbatibus, Diffinitoribus, & Visitatoribus generalibus concedi consueuerat. Denique ut nihil omitteret, quo aliquatenus illum honorare, & animare posset, *Commissarium* illum creauit *generalem Monachorum Hybernorum congregationis suæ.* Quæ omnia postea confirmant successores eius Valerianus de Espinosa, Reformator generalis. His omnibus titulis, Reuerendissimus quoque Morimundensis Abba adiecit dignitatem *Magni Prioris Ordinis militaris de Calatrauâ.* Tametsi clarissimi fuerint hi honorũ tituli, Chrysostomi tamen animum haud quaquam extulerunt (ut potè in humilitate nimis altè fundatũ) sed ad studiorum amorem magis magisque inflammantur. Ad eò ut paucorum annorum tempore, plurima sanè scripserit, & magno labore delineauerit, quæ ipsemet in Phœnice, loco citato, recenset hoc ordine.

Historiam Meyrensem, in 4º. ab anno 1143. quo sub B. Bernardo Cœnobium illud sumptis exordium, usque ad annum reparationis humanæ 1364. lib. vnum.

Theaurum Euangelicum in 4º. siue, relationem illustrium virorum, quos ordo Cisterciensis habuit in

Hyberniâ nostro æuo. Prodiit Matrili anno 1619. apud Viduam Alphonſi Maurez.

Vitam Candidi Furlongij, Monachi Nucalensi, lib. 2. in 4º. Hispanico idiomate. Hanc vitam ipse postmodum transtulit in linguam Latinam, ediditque in fasciculo. Eandem ego ipse Flandricè reddidi, in gratiam monialium Vallis Cæli Dixmudæ.

Constantiam catholicam, libros duos. Vbi agit de persecutionibus, quas propter fidem perpessi sunt Hyberni, à temporibus Sancti Patricij eorum Apostoli, ad nostram usque ætatem, Bruxellis apud Meerbecium, anno 1623.

Vitam Ioannis Rusbrochij, Prioris Viridis Vallis, Ordinis Canonicoꝝ Regularium, Bruxellis apud Ioannem Pepermannum, anno 1622. in 8º.

Fasciculum Sanctorum Ordinis Cisterciensis, lib. 1. in folio. In quo de Patriarchis & propagatoribus ordinis, deque sanctis Præsulibus, qui contra Christianæ Religionis hostes, verbo & exemplo, ac gladio pugnauerunt; & de origine ordinum Militarium sub instituto nostro.

Bruxellis apud Pepermannum anno 1623.

Fasciculum Sanctorum Ordinis Cisterciensis, librum alterum. Vbi de sanctis Pontificibus, qui Romanæ Ecclesiæ inualoribus mirabili zelo se opposuerunt, de Archiepiscopis, Episcopis, & Abbatibus sanctitate præcipuis; de Martyribus Ordinis, & quorundam Monasterium Foundationibus. Bruxellis, in folio, apud eundem, & eodem anno. Hoc opus postmodum anno 1631. iterum recensum fuit Colonia in officina Choliniana, in magno 4º.

Coronam sacram Ordinis Cisterciensis, Lib. 1. in quo de Reginis, & Infantibus, quæ spreto saculi delicijs, & diuitijs, habitum Ordinis Cisterciensis sumplerunt, in 4º.

Bruxellis apud Ioannem Meerbecium. 1624.

Effigies Reginarum, & Infantum Ordinis Cisterciensis

ciensis cum annotationibus Hispanicis, Dominæ Elizabethæ de Luna, authoris noueræ inscriptas, anno 1624. Apud eundem, in folio patente.

Annotationes, seu, Compendiumuitarum earundem gallico idiomate: Reuerendo admodum Domino, D. Bernardo de Montgaillard, Abbati Aureavallis.

Apud eundem.

Annotationes Theutonicas in easdem effigies.

Ibidem apud eundem.

Kalendarium Ordinis Cisterciensis, siue Sancti & Beati eiusdem Ordinis, secundum dies natalitios ipsorum, per totum annum.

Bruxellis apud Hubertum Antonium, an. 1620.

Miracula nostri temporis, libros 2. in 4º. M. S. Preces, orationes, & Litanias ad S. Iosephum, idiomate Hispanico. Bruxellis, in 120. anno 1624. apud Ioannem Pepermannum.

Paradisum Ordinis Cisterciensis. In quo eiusdem ordinis Pontifices, Cardinales, & alij viri dignitatibus ecclesiasticis clari, Reges, Reginae, Principes & Infantes sancti & beati, Martyres & Virgines, secundum statum & dignitates suas: Ordines militares & Monastici, qui sub nostro militante instituto: Pontificum, & Regum privilegia Ordini Cisterciensi concessa, & multa alia, quæ ad Cisterciensium gloriam faciunt, mirabili modo exponuntur. Opus quidem laboris immensis, sed necdum excusum, Reuerendo Patri Adriano Cancellier, Abbati Dunensi dicatum, seruatur Dunis. Hoc opus iam perijt, utpote quod solummodo in patenti vastissima charta delineatum calamo, vix diu seruari potuit. Vidi illud integrum, & lacerum.

Solem Cisterciensem in Belgio, siue, de viris sanctitate conspicuis, qui virtutibus & miraculis claruerunt in sacra Villariensium eremo; cum eorundem Beatorum vitis compendiose scriptis, & excusis in folio, Bruxellis apud Hubertum Antonium, an. 1622.

Arborem Martyrum Ordinis Cisterciensis, in m 6º no folio patente sculptam 1622.

Bernardum Immaculatum libros 2. in 8º. In quibus de eiusdem Doctoris certa opinione circa Deiparæ conceptionem, S. Ioannis iustificationem in utero materno, & animarum beatitudine antè vniuersalè corporum resurrectionem, agitur.

Bruxellis in 8º. anno 1624. apud Ioannem Meerbecium.

Triumphum amoris diuini, librum Rhythmicis Hispanicis conscriptum, titulo, prefatione, dedicatoria, & annotationibus illustrauit, & in varia capita diuisit, in quorum singula, scripsit argumenta, & excudi curauit.

Bruxellis in 8º. apud Meerbecium, 1624.

Apologeticum tractatum Hispanicè, pro epistola S. Patris nostri Bernardi, ad Canonicos Lugdunenses, in 4º. M. S.

Vitam B. Ida de Louanio in as incidi curauit, in folio, 1623.

Summarium precipuarum constitutionum militia Cisterciensis de Calatrava: & formam, qua eiusdem ordinis milites, horas canonicas legere debent, lib. 1. Excellentissimo Comiti de Gondomar, Didaco Sarmiento de Acuna, illius ordinis professo, dicatum, Excusum Bruxellis, apud Ioannem Pepermannum, 1626. in 16º.

Apologeticum tractatum pro Benedicto XII. Summo Pontifice, ex Ordine Cisterciensi assumpto. Bruxellis apud eundem, 1623.

Vitas sanctorum Patrum Eremitæ Dunensis, lib. 2. In quibus præfatum de B. Idesaldi, illius solitudinis Abbatis angelica conuersatione, felici transitu, & miraculosa inuentione, sub adm. R. Patre Bernardo Campmans, Abbate Dunensi. Serenissimæ Hispaniarum Infanti Elizabethæ Claræ Eugeniæ dicatos. Bruxellis in 4º. apud Ioannem Meerbecium, anno 1626.

Litta Cistercij, libros 6. in tomos 3. diuisos, in folio, & sub prælo apud Ioannem Meerbecium.

In quibus vitæ sanctarum Virginum Ordinis Cisterciensis ad longum describuntur. Nota: Cum author huic operi fuisset immortalis, impressor ab impressione destitit, quam cum postea anno 1633. resumpsisset Baltazar Bederus Duacensis typographus, edito tomio 1. continente duos priores libros, vterius non est progressus, ad id vt 4. posteriores libri (probabiliter) perierint.

Rosas Cisterciæ, libros 6. in folio, M.S. Vbi Priorum, Monachorum, & conuersorum, qui miraculis & virtutibus clari, Ordinem Cisterciensem illustrarunt, gesta præclara continentur.

Ioseph Cisterciensis, lib. 1. Vbi de Ordinis Cisterciensis apud Hispanos 1. reformatione, & per totum orbem futura erectione, agit; & ad id varia vitia, & facillima media proponit M.S.

Phœnix reuiuiscens, libros 2. siue de antiquis Angliæ, & modernis Hispaniæ scriptoribus Ordinis Cisterciensis. Bruxellis apud Ioannem Meerbecium in 4°. anno 1626.

Apologiam pro S. Guilielmo Aquitanorum Duce, qua docetur hunc fuisse Cisterciensem, & non Augustinianum. Bruxellis apud eundem.

Opuscula item aliquot Domini Iacobi Maxwelli à Kircovel, nobilis Scoti, antiquarij historici, & genealogistæ regali, è Latino in Hispanicum conuertit, quod pro coronæ Hispanicæ, & Austriacæ domus illustratione, à dicto Authore conscripta esse constaret. Nimirum: Albion Ibera, id est, Summa historica, politica, genealogica, motuorum amicitia, & affinitatis inter Britannos & Hispanos, ex occasione nuperâ tractationis de coniugio, quidem scripta, sed ob id frustratum, in lucem non edita.

Relatio eiusdem ad Serenissimos Principes Austriacæ domus, de seruitijs quæ in Angliâ fecit, tribulationibus, & damnis quæ pertulit, periculis in quæ incidit, deque libris quos scripsit pro illustratione honoris, & defensione iuris dictæ domus, & Hispanicæ coronæ. Edita

Bruxellis apud Ioannem Meerbecium, anno 1624. in 12°.

Syluam sanctorum, Arboretum Beatorum, Theatrum Heroum, Paradisum Principum, Viridarium virtutis, Hortum honoris.

Id est.

Catalogus gloria Hispanica coronæ, & Austriacæ domus, complectens inelutissimos progenitores, & maiores istorum Principum, per lineas masculinas, & femininas, triplici ordine.

Sanctos & Beatos vtriusque sexus, ex nobilissimis Europa familijs.

Heroicos, id est, eiusmodi Imperatores, Reges & Principes, qui cognomen aliquod heroicum (vti Sapientis, Boni, Iusti, Liberalis, Magni, Docti, Fortis, &c.) apud scriptores meruerunt.

Imperiales vtriusque Imperij, & Regales 30. Regnorum, ex opere Authoris Latino, & amplo, quo genealogiam Austriacam tribus voluminibus, ratione prius nouâ, & singulari, à nemine antiquiorum hæcenus tradita, operose contexit, tamquam tot fragrantis flores excerptos, & in aliquot tabellas, seu horti florentis areolas digestos.

Enchiridion heroicum septem Serenissimorum Principum Austriacæ domus, nunc viuentium: nempe, Cæsaris inuicti Ferdinandi II. Regis Catholici, Philippi IV. Ferdinandi Ernesti Regis Hungariæ, Cæsaris filij: Caroli, & Ferdinandi, Hispaniæ Infantum, filiorum Regum, & Reginaum: Leopoldi, Cæsaris nepotis & fratris: & Leopoldi Guilielmi, Cæsaris pronepotis & filij, fratris Regis Hungariæ, Archiducum Austriæ.

Speculum crystallinum, & christianum, octo Serenissimorum Austriacæ domus; nempe, Margaritæ Virginis velatæ, Cæsaris filiæ: Isabellæ Claræ Eugeniæ, Regis maximi filiæ, Cæsaris neptis, &c. & (quod omnes mundanos titulos superat) sancti Principis sanctæ Viduæ; Annæ Reginae Fran-

Franciæ, Regum filia, sororis, conjugis, &c. Constantiæ Reginæ Poloniæ, neptis & sororis Cæsarum duorum, Mariæ, & alterius Mariæ, filiarum duorum Regum Catholicorum, Marti-Annæ, & Celiciæ Renatæ, filiarum Cæsaris, fororum Regis Hungariæ &c.

Paradisum Hispania sancta, seu Hortulum floridum & fragrantem rosarum rubrarum, Martirum, in manibus gestantium palmas rosarum albarum, Confessorum, in ore gestantium cardiophylos, seu, coronarios ocellos, Liliorum montensium & hortensium, sacrarum Virginum, in sinu gestantium amarantos Liliorum convallium, Virginum sæcularium, in sinu gestantium violas, &c. Seu, Sanctorum Hispania, non quidem omnium, sed selectiorum, & antiquiorum, circiter 150. elogis, breviuscule, & quidem, ex nominum ipsorum ratione adornata; in notitiam, & memoriam, ac piæ vltimæ puerorum & puellarum, qui in scholis latinæ, aut vernaculæ discunt: quo civium suorum familiari exemplo, à teneris annis firmitudinæ fidei imbibant, spinæmq; & cruentam Martyrii coronam tandè adulti in novissima Antichristi venturi carnificina, propter Christum captare non reculent.

Varias denique Beatorum, & Beatarum Ordinis Cisterciensis effigies, in æs incidi curavit (scilicet Chrysofomus,) nimirum: S. Humbelinæ sororis S. Bernardi in 4°. & in 8°. S. Raymundi, Abbatis Fiteri: B. Conradi Villariensis: B. Goberti, Comitis Asperi montis: B. Bonificij Episcopi Laufannensis B. Idesbaldi Abbatis Dunensis, in fol. B. Idæ de Lovanio, in folio, & in 4°. & in 8°. B. Simonis Alnensis, in 4°. B. Faminiani in 4°. B. Iuttæ Reclusæ: B. Elizabethæ Spalbecanæ: B. Henrici Archiepiscopi Rhenensis, filij Regis Galliæ: B. Alexandri, filij Regis Scotiæ, Conversi in Fusiaco: S. Edwigis Reginæ Poloniæ: Beatæ Gerttrudis, eis filia: Beatarum Mariæ, & Gratiæ, fororum: B. The-

resæ Reginæ Valentia: B. Theresiæ, Reginæ Legionis: B. Sanctiæ Reginæ Lusitaniæ: B. Mafaldæ: ac denique S. Martini, qui communiter vocari solet Sanctus Sacerdos, fuitque Abbas Hortensis, & Episcopus Seguntinus.

Hæc omnia ipse Chrysofomus, de se & de scriptis suis, in Phœnice supra.

Porro, post Phœnicis huius impressionem, edidit idem venerabilis Pater, omnium operum suorum longè præclarissimum, scilicet:

Menologium Cisterciense, annotationibus illustratum, &c. Opus stylo eleganti expositum, à prolixitate alienum, sententiis necessarijs exornatum, omni eruditione plenum; impressum Antuerpiæ in officina Plantiniana Balthazaris Moreti, in fol. Anno 1630.

Subiunxit & alium tomum, in folio, continentem regulam, constitutiones, & privilegia ordinis nostri, ac congregationem Monasticarum, & militarium, quæ Cisterciense institutum observant. Antuerpiæ, eodem anno, & ex eadem officina.

Alia meditantem, mors superveniens stirit.

Obijt Lovanii, in Alnensi Ordinis Cisterciensis collegio, anno Domini 1632. 23. Decembris ætatis suæ anno 38. professionis Monasticæ 22. sacerdotij 14. (paucis ante obitum annis, donatus titulo S. Theol. Magistri.) Sepultus traditus fuit in Monasterio Vincæ B. Mariæ, sanctimonialium ordinis nostri in civitate Lovaniensi. Vir fuit excellenti præditus demissione animi, de se modicè sententis summâ erga Superiores ordinis observantia; miro ad verus omnes candore; jucunda & facilium orum elegantia, alijsq; pluribus virtutibus; quibus omnium rapiebat animos, & affectus, prout ipsemet longa experientia probè comperi, & probavi, dum Dunis nobis conviveret.

Chrysofomus Ruiz, natione Hispanus, proventa ætate litterisque humanioribus, philosophicis, & theologicis non mediocriter excultus,

tus, Monasticum habitum induit in Hortensi cœnobio. Vnde postea (firmatis religionis votis) ad Monasterium Pennæ maioris transfusus, per vicinos pagos (de superiorum licentia) discurrens, populum rudem & incultum, concionando, & catechizando, in omnibus religionis catholice mysterijs diligenter instruit, & ad christianæ pietatis & civilitatis terminos reducere studuit, non sine fructu notabili. Præcipua tamen illi cura fuit, sanctissimæ Virginis Deiparæ cultum, & affectum, mentibus illorum imprimere. Hinc ad professionis suæ Monasterium revocatus, novitiorum directioni deputatus fuit, quam commissionem cum omnimoda superiorum satisfactione obivit. Scripsit inter alia, *Tractatum in signem, de Prælatorum onere, & cura.* Item alium, *de presentia Dei.* Henriquez in Phœnice.

Chrysofomus à Vistatione (quem Manriquez vocat Christophorum) Monachus illustrissimi cœnobij de Alcobacia, in Lusitania, pietatis & eruditionis eximia, S. Theol. Doctor, quem etiam Possevinus in apparatu sacro, non dubitavit illustribus scriptoribus adscendere; in Beatissimam Virginem Deiparam singulari ferebatur affectu; vnde conscripsit, & publicavit elegans satis volumen, 12. libris distinctum, super verba, quæ locuta legitur SS. Virgo Maria. Cuius operis Possevinus & Manriquez meminere. Impressum fuit Venetijs apud Iacobum Vincentium & Ricciardum Amadinum, socios, anno 1600. divisum est in 2. tomos: tomus complectitur libros 12. duos scilicet de verbis B. Mariæ ad Angelum, & decem, de verbis Domine ad Elisabetham cognatam suam: Fuitque hic tomus dedicatus Clementi 8. Pontifici Maximo. Tomus 2. dus seu posterior, dividitur in libros 3. quorum 1. mus est, de verbis Domine ad filium in Templo. 2. dus de verbis ad filium in nuptijs. 3. us de verbis Domine ad Ministros in

nuptijs. Estque hic tomus impressus quoque Venetijs, sed compositus in Monasterio S. Martini, iuxta muros Urbis Parmentis, in quo Author aliquamdiu habitavit, sub beneplacito Ranujj Farnejsij, Parmæ & Placentiæ Ducis, cui proinde Principi hunc tomum dedicavit. Ut verò Lector intelligat, quomodo Chrysofomus ex Lusitaniâ ad hoc devenerit Monasterium, sciat illum à Superioribus Congregationis Lusitaniæ, Romam directum fuisse, pro quibusdâ dictæ congregationis negotijs: at persecutionis cuiusdâ tempestate agitatû, ab urbe recedere coactû fuisse; quo tempore, 16. Venetijs, ac deinde ad S. Martini cœnobium se conferens, studijs & pietati se totum contulit, hincque duos Tomos de verbis Domine conscripsit, quibus in lucem datis, Romam iterum à Pontifice revocatus fuit. Vbi, & quo anno obierit, mihi non constat, certum tamen est, illum obiisse post annum 1600. Henriquez illum Menologio adscripsit, 17. Sbris & obiisse ait in Valle Ecclesiasticarum in Castellâ.

Christianus Monachus Abbatæ de Eleemosynâ, scripsit librum *Visionû suarum*, qui servari solebat apud Wilhelmitas Parisienses, ut refert Bunderius, in Indice de hoc Christiano, videndus est Henriquez in Menologio ad 27. Julij.

Christophorus Ballista, Chalsij, seu, *Caroli losi* professus, vir in sacris scripturis studiosus & eruditus, atque in humanioribus literis, maxime verò in artem poëtica, satis feliciter versatus, iogenio subtilis, & eloquio dulcis, scripsit

Concertationem in Podagram, Lib. 1.

Sermones varios, præsertim de laudibus Divæ Virginis, & Divi Guillelmi Archiepiscopi Bstursensis, lib. 1. Item

De fundatione Domus Chalsiane, lib. 1.

Denique, scripsit valdè fluidè, multa anagrammata, & alia diversi generis carmina, lib. 1.

Quæ omnia asservantur Chalsij.

Obijt

Obijt anno 1528. Philippus Seguinus eiusdem cœnobij Prior, in Bibliothecâ suâ M. S. quam apud me habeo.

Christophorus Borrus, natione Italus, Patriâ Mediolanensis, in Iuventute Societatem Iesu ingressus, postquam multos annos in Oriente, & totos quinque in Cochînâ laudabiliter expendisset, remissus fuit in Europam, ubi aliquamdiu Combricæ & Vlyssipone mathesim docuit. Indè Madridium accitus à Rege, ut inventam suam dirigendâ ab occasu in ortum navigationis, per declinationem Magnetis, exponeret, sed, quia (ut scribit Philippus Alagambæ in Bibliothecâ Scriptorum Societatis Iesu) nesci quid ambire videretur, ab instituto Societatis alienum. Romam evocatus, à Societate segregatus fuit: qui mox Ordini nostro Cisterciensi animum adiciens, ob excellentes animi dotes præsertim, ingenij subtilitatem, & omnigenis doctrinæ eminentiam, à Patribus nostris ibidem receptus fuit, inter quos, sub Onuphrij nomine, aliquamdiu claruit, & diversa opera in lucem emisit, teste Leone Allatio, viro, clarissimis suis scriptis Orbi notissimo: qui libro de Apibus Urbanis (siue) de Viris illustribus qui ab anno 1630. per totum 1632. Romæ adfuerunt, ac typis aliquid evulgarunt) impresso Romæ in 8. anno 1633. apud Ludovicum Brignanum, de Christophoro nostro sic habet.

Christophorus Borrus Mediolanensis, qui ex Iesuitâ in Monachorum Cisterciensium numerum adscitus, sub Onuphrij nomine innotuit. Edidit

1. Doctrinam de tribus cœlis, Aëreo, Sydereo, Empyreo Opus Astronomis, Philosophis, & Theologis favens.
1. Vlyssipone ab Alucro Ferreâ Lusitano, eius discipulo impressum.
2. Italicè, Relatione della nuoua missione della Padri della compagnia, de Hiesu, al Regno della Cocincina ad Urbanum 8. Romæ, apud Franciscum Corbellestum, 1631. in 8.

Scriptit præterea,

De arte navigandi, opus exactissimum. In quo, Scopus Auctoris fuit, artem à se primo inuentam ratificandi, ac demonstrandi, usi certissimam, quâ in quovis maris situ, ut usque gradum longitudinis infallibiliter posset invenire; Rem navigantibus summopere necessariam. Quod etiam ut melius pateret usui, chartas quos vocant, navigandi, plenas erroribus, correxit, & emendavit: Addidit ex lunaribus Eclypsibus, aliisque Mathematicis observationibus, ab eodem summo studio elaboratis, distantias locorum. Id ut melius succederet, instrumentum ex metallo confectum excogitavit, obtulitque acerrime omnium Iudici, ac æstimatori integerrimo. Visum placuit, dignumque iudicatum est, quod in tanti Principis manibus renatum, Naugnomonis nomen ab eodem sortiretur, & viveret.

Scriptit item, Italicè,

Relatione à sua Santità, delle cose dell' India Orientale, de Giappano, della China, dell' Etiopia dell' Isola di S. Lorenzo, del Regno di Monomotapa, e della terra incognita Australe, Qua Sancta Congregatio de Fide propagandâ, melius illis populis consulere posset.

Meditabatur, Instructionem ad facilius iter Indicum consiciendum ab iis qui eo ab eadem sacra Congregatione mitterentur, aliisque plurima, qua litteratorum omnium damno inestimabili, mors inopina intercepta, non solum viro, amicisque infausta, sed scriptionibus etiam, & medietatis, qua in aliorum manibus (nolo Plagiariorum dicere) delitebant, lucem aliquando (nescio an sub veri Patris nomine) conspectura. Hæc Allatius.

Obiit autem 14. Maij, anni 1632.

Portè, Relationem Italicam supra memoratam novæ missionis in Regnum Cochinchinæ, gallicè reddidit & publicavit R. Patet Antonius de la Croix, seu, Crucius, Societatis Iesu, Rhedonibus, apud Ioannem Gardij, anno 1631. in octavo. Et postea, eodem anno Insulis in Belgio, typis Petri de Rache. Prodiit etiam Latinè, Viennæ in Austria, typis Michaëlis Ri-

Qij, anno Domini 1633. Alibi quoque in alias linguas transfusa.

Christophorus Butkens nobili apud Antuerpienses familia procreatus, Prior ac Prælatum Cœnobij Sancti Saluatoris, vulgo (à fundatore) Petri Pots, Ordinis Cisterciensis, in ciuitate Antuerpiensi; vir doctrinâ, prudentiâ, morum grauitate, vitæ integritate, animi magnitudine, constantiâ, iudicio; Religione in Deum, pietate in patriam, conspicuus; & gratâ conuersatione bonis, & cordatis omnibus amabilis antiquitates potissimum Belgij, easque genealogicas, habere in delicijs solet. Edidit gallicè

Annales genealogicos familia de Linden, libros 15. Antuerpiæ apud Ioannem Knobbaert, anno 1626. in fol.

Trophæa, qua sacra, qua prophana, Ducatus Brabantie, lib. 9. Quibus tractat de origine, successione Ducum, ac Principum Brabantie, & familiarum à Brabantiâ descendentium Antuerpiæ apud Christophorum Jeger anno 1641 in folio.

Libro decimo, alteroquo tomo. breui daturus, *Descriptionem Vrbium, municipiorum, Baronatum, &c. Brabantie, vnâ cum successione Baronum.* Item:

Magistratus 4. vrbium capitalium Brabantie, vnâ cum catalogo Ecclesiarum, ac Monasteriorum eiusdem Ducatus. Aliaque.

Genealogia B. Guillelmi, ex nobilissimo Domino Montis Pessulani, Monachi Cisterciensis in Grandisylua à quo omnes Reges, Principesque, qui Christianum orbem moderantur, originem ducere ostenduntur, eodem Authore concinnata, & Antuerpiæ typis excusa, subiungi solet Menologio Chrysostomi Henriquez, immediatè antè indices.

Plura parantem, mors interrupit; obiit namque anno 1650.

Christophorus Casteleius, natione Hispanus, illustrioribus sui temporis viris iure ad censens-

das, siue ingenium, memoriam, omnium disciplinarum scientiam, morumve elegantiam aut facundiam spectes. Quorum intuitu, plerisque Hispaniæ Primoribus, in delicijs & amore fuit; prout etiam postea Serenissimo Ferdinando Romanorum Regi, Caroli V. Imperatoris fratri, qui eum ad se vocatum, perpetuè sibi devincire studens, ab intimis voluit esse secretis. Quod munus per 30. annos, summâ fidelitate, & sollicitudine sustinuit, donec tandem aulicarum vanitatum pertrâsus ac periculis exterritus (instantibus precibus missione impetratâ) Cisterciensi ordini se mancipavit, in Vallis Ecclesiarum cœnobio; ubi, quo iam ætate erat maturior, & spes maiores abruperat, eo (ab ipso statim tyrocinio) altiora virtutum fundamenta iecit. Obiit meritis æquè ac ætate gravis, anno 1596. in Monasterio professionis suæ. Lucubrationes eius extant variæ, partim prophane, & iocose, (quas antè Religionis ingressum edidit,) partim seriæ, ac graves, & fraudibus præcavendis accommodæ. vimirum:

Epistolarum ad diversos, lib. 1. cum aliquod amatorio opusculis, honestis tamen.

Historia Pyrami & Thisbes, Hispanico carmine, Annæ de Xonburg Viennensi inscripta.

De amoris prophani passionibus & affectibus. Polyphemum soliloquium.

Loco-seria, siue, rerum facetarum, lib. 1.

De lingua Hispanica præstantia & affluentia.

Fabula Actæonis, ex Ouidio, & in eandem acutissima commentaria.

De infelicitatibus, quæ euenerunt anno 1540.

Transfiguratio cuiusdam Cæciliæ.

Laudes civitatis Viennensis in Austria.

De moribus, conditionibus, & natura seminarum, Dialogus.

Dialogus inter calamum & ipsum Authorem, ad Martinum de Guzman, Regis Romanorum cubicularium.

Contra

Contra varietatem fortune, eiusque instabilitatem, proluxa & erudita querimonia.

Lenamen afflictionum, seu dolorum.

Dialogus, inter oblivionem & memoriam.

De aulicorum infelicitate, miseris, & arumnis.

Dialogus inter Fabriciam & Prudentiam.

Epistola proluxa consiliatoria, ad Ferdinandum Romanorum Regem; in qua de Principum moribus, Religione, prudentia, reliquisque virtutibus fuse tractat.

De Aulica prudentia, & civilitate.

Colloquium inter veritatem, & adulationem.

De inventione Sanctæ Crucis.

De Beate Mariæ Virginis visitatione, salutatione, & purificatione, varia opuscula pte, qua plusquam decies excusa fuerunt, (prout etiam cætera omnia iam recensita) partim in Hispaniâ, partim in alijs prouincijs, in diuerfas linguas translata, teste Henriquez in Phœnice.

Christophorus de Lazarray, S. Theol. Doctor, Ordinis Cisterc. in Hispaniâ, ibidemque Sacri officij Consultor, edidit, Plausum Vniuersitatis Salmanticensis in natiuitate Principis Hispaniarum, Baltasaris, Caroli, Dominici, Philippi. Pr. dist. curâ ipsius Vniuersitatis, anno 1630. Salmanticiæ, typis Hyacinthi Tabernier, in quarto. Subiungitur huic operi, Sermo alius R. mi & Eximij Domini Angeli Manriquez, de quo Authore supra fuse egimus. De hoc vito, vide plura infra verbo, Salmanticensis Vniuersitas.

Christophorus Perales, Monasterij Vallis bonæ in Hispaniâ monachus, nihil antiquius habuit, quam vitam suam primæuo ordinis instituto conformare regulamque cui se obligauerat, ad amissim obseruare. Quod ut feliciter assequeretur, primos ordinis parentes tanquam viua exemplaria sibi proponens, eorum vitas frequenter legebat, virtutesque in ijs repertas, sibi imitandas proponebat, alijsque deprædicabat. Scripsit Vitam Sancti Patris nostri Bernardi, in 5. libris distributam, impressos Vallisoleti, in 4.º, anno

Biblioth. Ord. Cist.

1601. In quibus multa profert rara, quæ in aliâ vitâ non habentur. Henriquez in Phœnice.

*Christophorus à visitatione; Vide Chryso-
stomus, supra.*

*Cyprianus Huergensis, clarissimum ordinis nostri sidus; imo & illustrioribus huius æui viris merito adnumerandus; in celeberrimo Nuca-
lonsi cænobio Religiosam emisit professionem; inde Philosophicis, theologicisque studijs insigniter excultus, sanctorumque Patrum lectione & obseruatione instructus, Compluri in Cisterciensi collegio, diuinorum codicum interpretationi præfectus fuit, quod munus cum per tempus aliquod strenuè executus fuisset, tale tantumque sibi eminentis doctrinæ nomen conciliauit, vt celeberrima vrbis illius Academia, publicam sacræ Scripturæ cathedram illi contulerit, quam etiam ad obitum vsque, singulari profus, & incomparabili eruditionis famâ, moderatus est. Vir erat ingenio excellenti, iudicio acri, memoriâ tenaci, sermonis elegantia & facundia præditus; quibus cum adiunxisset continuam sanctorum Patrum, aliorumque præstantissimorum Authorum lectionem; insuperque parem Religionis obseruantiam, singularem modestiam, animique candorem, non potuit non vndique summæ euadere. Inerat illi etiam rara dexteritas, & prudentia in consolandis ijs, qui molestia aliqua, aut conscientia scrupulis agitabantur, adeo vt frequenter personæ etiam grauissimæ, & in Ecclesiasticis dignitatibus constitutæ, in rebus maximi momenti, consilium & opinionem eius peterent. Quibus omnibus tantam nominis gloriam assecutus est, vt communi totius regni voce, & applausu, Hispania Phœnix proclamaretur. Nomen sanè rarum, & gloriosum. hoc nostro sæculo præsertim in Hispania, vbi omnes ordines viris doctissimis florent. Hac Henriquez in Phœnice, Cui vt certiore concilium fidem, adiun-*

K

adiungam hic etiam testimonium doctissimi viri Alfonsi Garfiae Metamori, Hispalensis, rhetoris Complutensis, Cypriano coarui, quem saepius docentem audiuit. Hic libro de Academijs & viris doctis Hispaniae edito Francofurti anno 1603, tomo 2. Hispaniae illustratae, folio 819. de eodem Cypriano ita scribit: sed dudum me expectari à Complutensibus sentio, ut de Cypriano Monacho Cisterciensi, qui vario auditorum iudicio, sacras litteras Compluti profiteretur, sententiam quoque meam pronuntiem: quod ego sanè libenter faciam, &c. Et post pauca: itaque huic viro religioso nihil neque à natura, neque à vera & solida doctrina, sicut ego iudico, deesse inuenio, ut non inter claros nomine sapientiae viros, sit cum primis non à me referendus. Siquidem ad Graecas & Latinas litteras, quas raro felicique fretus ingenio, per breui tempore didicit, Hebraicas, atque etiam Chaldaicas praeclare adiunxit, ut esset nihil quod ille ignoraret studia & interpretationi diuinae Scripturae necessarium. Atque praeter hanc linguarum peritiam minimè vulgarem, fusca etiam splendidaque verbis eloquentia, cum multa diutinaque bonorum Auctorum lectione, tum peculiari quodam naturae dono, feliciter illi contigit, &c. Et infra: Reliquas porò cum doctrina, tum corporis, animique virtutes nobiles, si nos pudore impediti nunc filemus, futura secula non tacebunt. Quoniam vita, mores, religio, vultus denique ipse, vocis praeterea ac sermonis cum grauitate lepor, non modo ingenij, huius viri commendationem non euertunt, sed incredibili ferè totius Academia concursu, studiosos omnes ad se rapiunt. Vnum postremo (quod est reliquum sententiae) restari nunquam pudebit, tantum virum datum fuisse diuinitus Academia Complutensi, ut hoc insigni praefatore discant posthac nostri Hispani, verè & eleganter sacras litteras interpretari, &c. Hæc Alfonsus libro citato, qui etiam vocatur narratio apologetica de eruditione Hispania. Porò varia reliquit Cyprianus noster doctrinae suae monumenta,

ex quibus sequentia recenset Montalbus, apud Henríquez in Phœnice.

Commentaria in Cantica Canticorum, impressa Compluti in folio, apud Ioannem Iniguez de Lequerica, anno 1582. Ex his commentarijs plurima desumpsit Luifus Legionensis, teste Angelo Manriquez in annotationibus M. S. ad Bibliothecam Seguini, quas mihi transmisit.

Commentaria in Iob: Compluti apud eundem, in folio.

De officio mundi, libros 3.

In Isaiam prophetam, libros 4.

Commentaria in Threnos Ieremie.

In Nahum prophetam, lib. 1.

In Psalmum, De profundis, lib. 1. impressum in 4°.

In euangelium S. Matthei, lib. 1.

In euangelium S. Ioannis, lib. vnum.

In epistolam S. Pauli ad Ephesios, lib. 1.

In epistolam ad Hebraeos, lib. 1.

In Apocalypsim S. Ioannis, lib. vnum.

Praeter hæc, alia plura reliquit, quæ manuscripta asseruantur in Monasterio Eiteriensi, ibidem reposita per Ignatium Firminum, eiusdem loci Abbatem, Monachum Nucalensem; qui eadem vulgare proposuerat; sed morte praepeditus, propositum executioni mandare non potuit. *Commentaria tamen in Nahum prophetam vulgata esse in 4°. Lugduni, anno 1562. apud Guilielmum Rouillum, testatur author supplementi Bibliothecae Gesneriana.*

Quænam autem sint alia opera quæ Cyprianus noster M. SS. reliquit, hoc modo recenset Ignatius Firminus, in praefatione quam praefixit commentario ipsius Cypriani in Iob:

De ceteris vero Cypriani scriptis, quæ de re polliciti sumus te admonere, iuxta diuersitatem styli, ac forma scribendi, scias, optime lector, quod praeter Commentaria in prophetam Nahum, & in Psalmum 38. & 129. quæ ante 20. annos, ipso Authore viuente, prodierunt, & pra-

Et præter hæc, quæ nunc in lucem edimus, in Iob, & Canticum Canticorum Commentaria, extant etiam hæc quæ sequuntur, iuxta ordinem librorum sacre scripturæ:

Isagoge in totam sacram scripturam.

De Opificio mundi Commentaria, lib. 3. In librum Psalmorum Isagoge, quinque longissimis Tractatibus contenta.

In priores 8. psalmos, & in psalm. 22. & in psalm. 44. & 54. Conceptus cum triplici textus translatione iuxta veritatem Hebraicam.

In Psalmum 7. Commentaria.

In Psalmum 67. Meditationes.

In Psalm. 109. Commentaria. &c.

Sequuntur alia opera, quæ iam recensuimus, quibus enumeratis, iterum subdit:

Hæc sunt quæ ex Cypriani lucubrationibus inuenire potuimus: quamuis minime nos lateat, alia nonnulla non minoris eruditionis quam hæc quæ retulimus, perisse; ex quibus est istud egregium opus, summisque viris exoptatissimum, de Symbolis Mosais, ab ipso Authore summis laboribus, summoque ingenio elaboratum, in quo tota est Cypriani summa eruditionis constituta; quod ab aliquo Plagiario, cum magno totius vilitatis damno, & doctorum stomacho, surreptum, nunquam reperire nobis contigit. Huc usque Firminus.

Reuerendissimus & Eximius Abbas Salmanticensis Ildesonus Perez, in Relatione ad me missa, scribit, præter hæc omnia, asseruari in bibliotheca collegij Salmanticensis, duo alia eisdem Cypriani opera, scilicet

Commentaria in 2. epistolam diui Pauli ad Timotheum, &c.

De ratione musica, & Instrumentorum vsu, apud veteres Hebræos.

His adiungit insigne Elogium doctoris Cypriani, desumptum ex epistola nuncupatoria, quam Commentario eiusdem in Psalm. 38. præfixit Petrus Fontidonius, his verbis:

Hæc Dauidis Cytharam cum multis antiquis temporibus, ex Sapientissimis atque Sanctissimis hominibus, suis manibus excepissent, iucundè atque suauiter cecinerunt: ætate verò nostra, hæc in parte iure optimo Academia Complutensis suo Cypriano, imo vniuersa Hispania gloriari potest, qui incredibili sapientia, & exacta antiquitatis, & linguarum peritiâ, multarum rerum & disciplinarum omnium cognitione, postremò verò inaudita eloquentia huius Cytharæ fides ita pulsauerit, ut illum grauius & ornatè dicentem, dulciterque canentem, illustris hæc Schola ingenti applausu & acclamatione profecuta sit. Numerosa confluit in eius celebre gymnasium studiosorum multitudo: multi grauissimi homines, sapientissimi viri, copiosa nobilitas, quin & (quod mirari sæpè soleo) confecti iam ætate senes, baculis innixi, suis sedibus ad eum audiendum excitantur, partim, ut germanum diuinarum Scripturarum sensum deprehendant, quem ille summo studio inuestigare contendit, partim, ut eius sapientia cum summâ eloquentiâ coniunctâ perfruantur. Quid plura? è mortuis credas Atheniensem illum Periclem excitatum, aut Herculem Gallicum, qui iniectis saauissimis carenis hominum auribus, illos trahat spontè sequentes. Et cum eius Gymnasium tanta doctissimorum hominum multitudine constipatum videris, illud maiori quodam iure ΔΟΥ, ΑΥΡΟΥ ΤΑΥΡΟΥ appellari posse iudicabis, quam illam præclaram Isocratis domum, in quam veluti in commune quoddam omnium disciplinarum Emporium, vniuersa Græcia confluebat. Huc usque Fontidonius. Cæterum,

Obijt Cyprianus Compluti, anno 1560. summo totius Vniuersitatis lætu, cui sequens positum fuit Epitaphium:

CYPRIANVS

HISPANIÆ MUSA, ET PHOENIX.

*Maximus ille breui Cyprianus conditur vna,
Ille humili excelsus clauditur hospes humo.
Iudicium, labor, ars, facunda perita rerum,
Vnà adiere virum, quocum obiere simul.*

Huius viri etiam meminerunt Sixtus Senensis, lib. 4. Bibliothecæ sacræ, & Philippus Seguinus in Bibliothecâ Cisterciensi M. S. Quorum vltimus asserit quoque illum scripsisse *Commentaria in Psalmos 57. & 79. Quin & Aubertus Miræus his omnibus consentiens, Bibliothecæ suæ Ecclesiasticæ parte 2. c. 79. restatur quoque illum vulgo dictum fuisse, Phœnicem Hispaniæ. & extare diserta ipsius Commentaria (Compluti & Louanij y. is edita) in Iobum, Isaiam, Ieremiam, Naum, Matthæi & Ioannis Euangelia & in Apocalypsim. Præterea, eiusdem de Symbolis Mosais opus diuinum, à studiosis auide expectari.*

Cyprianus Rodriguez, Nucalensis item Monasterij religiosus, facili ac subtili ingenio, firmæque memoria præditus; quibus iussultus alis, facili ad omnes disciplinarum humanarum atque diuinarum gradus, ac culmen sapientiæ peruenit. Accesserunt par morum grauitas atque facilitas, verborum modestia, animique submissio; ac denique in omnibus actionibus prudentia & discretio: quibus excitati Abbates ordinis, ei uniuersæ congregationis regimen commiserant, Reformatorem generalem ordinis creando. Quod munus tanta gessit prudentia, ut omnium expectationi abundè satisfecerit. Scripsit autem

Nidulum philosophicum. Vbi de præcipuis totius philosophiæ quæstionibus disserit.

Nidulum theologicum, in quo Theologum a-

gens, plurimas Theologicas difficultates subtiliter dissoluit.

In Canonem Missæ, librum vnum.

De scriptoribus Hispaniæ, Lib. 1.

Cisterciense chronicon, auctore quodam monacho eiusdem ordinis conscriptum, asseruatur in Bibliotheca Monasterij Alnensis, in 3. exemplaribus diuersis. Sanderus in Bibliotheca M. S. Belgica. Edidit & anno 1614. Colonia; typis Bernhadi Gualteri, Cisterciense aliquod chronicon breue, à se concinnatum, Aubertus Miræus Decanus Bruxellensis,

Cisterciensis ordinis viri illustres, M. S. S. in Bibliotheca Vltratectina publica. Item, in Aureavalle; & alibi. Posterius exemplar sæpè citat Henriquez in Menologio: prioris verò meminit Sanderus supra, parte 2.

Cisterciensis ordinis constitutiones, definitiones capitulorum generalium, &c. habentur passim M. S. S. in monasteriis ordinis quæ iam etiam typis excusa fuissent, opera Eximij Domini Claudij Chalemot, S. Th. Doctoris, Abbatis de Columba, nisi mors hominem abstulisset.

Clarevallenses Monachi anonymi plures, opuscula diuersa, non contemnenda, scripto reliquerunt: ex quibus Seguinus, in Bibliotheca sua M. S. lex profert, hoc ordine:

Primus scripsit, & in 7. libros digessit, vitam S. Bernardi; quorum duos posteriores libros ipse auctor Gallico sermone donauit.

2. *Librum Guilielmi de Guillailla, de peregrinatione hominis. recognouit, in multis correxit, & imprimi fecit Parisiis, vt scribit Franciscus de la Croix, in Bibliotheca Gallica.*

3. *Librum S. Effrem Diaconi Edissana ecclesiæ, de extremo iudicio, ex Latina in vulgarem linguam transcripsit. Quod opusculum excusum est Parisiis, anno 1505.*

4. *Vir, vt apparet, sanctæ vitæ, & regularis disci-*

disciplinæ zelator strenuus, *Regulâ sancti Benedicti à Latina in Gallicum sermonem traductam à Reuerendo quondam Patre, Domino Guidone Iuuenale, dum viveret, Sancti Sulpitij Bituricensis Abbate, recognouit, nec non (prout in operis calce legitur) eam epilogo duplici, breuique ac vtili recapitulatione illustrauit.* Liber ita illustratus prodijt Parisijs, anno 1580. apud Hieronymum de Marneff. habeo illum penes me.

Quinta. Eruditione, verbique Dei prædicatione clarus, vt ex scriptis satis colligitur, posteris reliquit, *insigne volumen sermonum doctissimum, de præcipuis festis quæ per totum anni circulum in Ecclesia celebrari solent.* Extrat in Bibliotheca Regalis Montis.

Sexta. Vir doctus & pius, scripsit *Librum, de miraculis quæ in cœnobio Claravallis, & multis alijs locis, diuersis temporibus contigerant.* Eius initium est: fuit in cœnobio Claravallis, Monachus, quidam nomine Renaldus, vir bonæ simplicitatis timens Deum, & retinens innocentiam suam, ab infanzia vsque ad senectam, &c. Hæc Seguinus libro citato, littera M. numeris, 6. 7. 8. 9. 11. & 12. verbo, Monachus.

Claudius de Bece, ex Claravalle, Frigidi Montis in Diœcesi Belluacensi Abbas; vir doctrina, & morum sanctitate insignis, atque in declamandis concionibus ad populum disertus, metro ac profa potens; *edidit quoddam scriptum (carmine) de 12. gradibus humilitatis, quorum Sanctus Benedictus in regula sua meminit.* Ferunt & alia opuscula ab illo exarata, quæ tamen adhuc M. S. latent. Vixit sub Francisco I. & Henrico II. Francorum Regibus. Obijt anno 1553. 13. Iunii. Philippus Seguinus lib. de scriptoribus, ex monumentis Frigidi Montis. Opusculum de 12. gradibus humilitatis in antiquo M. S. repertum, quia valde breue est, hic inferendum duxi: duo decim gradus humilitatis Regulæ S. Benedicti, versibus expressi, per R. Admod. Dominum

Claudium de Bece, Abbatem Frigidi montis.

1. Iudicium Domini semper time, cuncta videntis.
2. Frange voluntatem propriam, penitusque relinque.
3. Subdere maiori in cunctis, & iussa capesse.
4. Quin etiam in duris nunquam patientia desit.
5. Quantumuis secreta, Patri tua crimina prode.
6. Actanquam indignus, quæ sunt abiecta sequaris.
7. Præ cunctis vilem te vox, & cor fateantur.
8. Nil facias, nisi quod communis Regula sentit.
9. Linguam compefcas, breuiter, iustusque loquaris.
10. Nec facile in risum, fatuorum more, feraris.
11. Sit denuò rarus sermo, moderatus, honestus.
12. Omnibus inque locis procliuis respice terram.

Adiungebantur his 6. alij versus, qui dicebantur Abbati huic fuisse familiares, verum, quia illorum substantia his versibus continetur, eos omisi.

Claudius Boucheratius, patria Trecentis, S. Theol. Doctor, Abbas Pontigniacensis 40 qui obiit anno 1613. à Philippo Seguinio scriptoribus Cisterciensibus adscribitur, propter *duas orationes quæ dicit illum edidisse elegantissimas; vnam in conuentu Abbatum ordinis nostri Cistercij celebrato: alteram de laudibus sancti Patris nostri Bernardi.* Idem Seguinus testatur quoque, nihil vnquam tam arduum aut difficile in sacris litteris occurisse, de quo non inter theologos Sorbonicos, subtri-

liter & doctè disputauerit. Nihilominus Reuerendissimus Pontigniacensis Abbas modernus, de his à me consultus, rescripsit, nihil planè scriptorum huius viri in Pontigniaco fuisse repertum. Verba eius sunt, in epistola ad me data 2. Februarij, anno 1648. *Nec Claudio Bouche- rat Antepredecessori nostro, quamuis in nostra sacra Theologia facultate Parisiensi Doctore, quidquam operum super fuit; quod si quid memoria mandasset, ut hu- jusce sermè temporis; nihil nos diligentius inquirentes fessisset.* Hæc ille. Epistolam integram vide supra in capite huius operis.

Claudius de Bronseval, Religiosus Claræval- lensis, scripsit Librum aliquem moralem, per formam Dialogi, inter patrem & filium, qui M. S. anno 1544. seruatur in Monasterio Laudensi, iuxta Iofulas, Flandriæ Gallicanæ ciuitatem.

Ant. Sanderus in Bibliothecâ M. S. Belgicâ, parte 2.

*Claudius Chal. mot, sacra Theologiæ Doctore Parisiensis, ordinem nostrum professus in Caroli loco, aliquamdiu ibidem Priorem egit. Postmodum Prior quoque Regalis Montis, cœnobij strictioris obseruantia; ac tandem nuper anno 1648. Abbas creatus fuit religiosissimi cœnobij de Columbâ, eiusdem obseruantia; in Diœcesi Bituricensi. Vir non minus humanitate & zelo Ordinis, quam variâ eruditione præditus, & rerum agendarum peritiâ insignis, ut indubitam faciunt fidem plures ipsius litteræ, quibus me honorare dignatus est. Scripsit, *Ser- uium Sanctorum ordinis nostri.* Parisijs excusam.*

Scripsit & Annales Cistercienses, duobus tomis distinctos, in quibus plura habet particularia, ordinem concernentia, alijs omnibus scriptoribus incognita; nominatim, diffinitiones & constitutiones omnes vniuersorum capitulorum generalium, ad præsentem vsque annum. Opus hoc nondum excusum est, excudendum tamen speratur. Præterea, anno 1649. incumbibat,

scriptioni historia Ecclesiastica gallicana, parabatque editionem quorundam operum Venerabilis Petri Cantorii, doctissimis suis annotationibus illustratorum, sed à morte præuentus, vltimam manusijs adhibere non potuit: intellexi namque illum iam faciliè à biennio defunctum.

Relationes Eximij Domini Iosephi Arnolfini S. Theol. Doctore Sorbonici, & Ven. Domini Placidi Perit, Religiosi Castellionensis, Procuratoris collegij Bernardinorum Parisijs. Huic prædicto viro plures debeo scriptores Ordinis, per diuersa Galliæ Monasteria collectos.

Claudius de Corbye, Chalifij, seu, Caroli loci alumnus; vir litterarum sacrarum studiosus sedulus, & in scholasticâ ac peripateticorum Doctrina multum eruditus; collegit in vnum volumen, Flores siue, sententias epistolarum Sanctorum Patrum, Gregorij, Ambrosij, Hieronymi, & Augustini. Extat in Caroli loco, solebatque valdè esse familiaris Philippo Seguino, ut ipsemet testatur in sua Bibliotheca M. S.

Scripsit insuper, quædam commentaria in psalterium, sed imperfecte, ut potè quæ (immutata morte præuentus) ad finem perducere non potuit. Vixit anno Domini 1556. Seguinus eiusdem cœnobij Religiosus, loco citato.

Claudius Thomas Grazilier, Religiosus Ordinis Cisterciensis, composuit librum tituli sequentis: Intretiens de Dieu, & de l' Ame, selon le Cantique de cantiques, diuisez en deux liures, le premier, pour l' Ame fidelle, le second, pour l' Ame pecheresse. Liber conscriptus est per formam dialogi, inter Deum, animam, & ipsius Sodales, sub nominibus, filiarum Sion & Hierusalem: conformiter textui. Impressi à Autun. in 4º. anno 1651.

Bibliographia Parisiana, anni eiusdem.

Claudius Verard, Clarævallis Monachus, ex Latino in Gallicum sermonem transtulit, librum
Sanc

Sancti Bernardi, de modo diligendi Deum, imprimi-
que curavit Parisijs, apud Nicolaum Barbeu,
anno 1542. Idem liber postea iterum traductus
fuit anno 1564. à Ioanne Cogneu, Doctore
Theologo, de quo infra, in suo loco. Franciscus de
la Croix, in Bibliotheca Gallica, & Seguinus
suprà.

Collationes Patrum Ordinis Cisterciensis, extant
M. S. in Monasterio loci Sancti Bernardi, ad
Scaldum, iuxta Antuerpiam, in codice antiquo
ex pergamento, in folio. Habeo & penes me
eiusdem libri copiam, ad iam dictum exemplar
transcriptam. Porro liber est in 6. distinctiones
subdiuisus, in plurimis coincidens cum Exordio
ordinis Cisterciensis; attamen in nonnullis adhuc
hiac inde, maximè in 2. distinctionibus postre-
mis, ab eodem discrepans. Scriptus autem est à
religioso quodam Clara-vallensi, qui vixit tem-
pore Petri, 8. Abbatis Clara-vallensis, & War-
nerij eius successoris; nouitque aliquot adhuc
ex discipulis Sancti Bernardi.

Primum colligo ex cap. 10. distinctiones pri-
mæ, ubi sic lego: Si quem verò mouet, quod Clara-
vallensium tantum, & non etiam Cisterciensium se-
niorum, mentionem fecimus, nouerit nos, ut Ecclesia
Clara-vallis alumnos, nostrorum seniorum sacra studia
familiarius & efficacius inuestigare potuisse. Nec ea
qua de paucorum syncera conuersatione, seu felici con-
summatione, ad absolutionem sponsonis nostre descrip-
simus, innumerabilium seruorum Dei, qui tam in Ci-
stercio, quam in vniuersitate sacri ordinis, spirituales a-
gones viriliter desudarunt, præiudicare sanctitati.

Secundum & tertium habeo ex cap. 9. & vl-
timo, distinctiones 6. ubi ad litteram habentur
sequentia: Caterum postquam Clara illa Vallis pri-
mum & clarissimum Abbatem suum, post vnum & 30.
annos, ad superni Imperatoris transmisit palatium, ut
iam tantò esset potentior ad subueniendum, quanto sum-
ma Maieitati faciem vicinius contemplaretur, per san-
ctos successores eius (de quorum virtutibus, superius ali-

qua comprehendimus) sancta religionis vigor conserua-
tus, in eadem gloriosa domo, illibatus durauit; sicut etiã
temporibus venerabilis ac Deo digni viri, Domini Petri,
eiusque successoris Domini V. Warnerij, postea Lingonen-
sis Episcopi, diuina fauente gratiã, nobis probare concef-
sum est. Testis enim nobis est Deus, quia cum in Clara-
valle disciplinis claustralibus, & sacri ordinis obseruan-
tijs subditi essemus, tantum ibi religionis & grauitatis,
tantumque puritatis & honestatis vidimus, ut sepius in
gratia Dei exultantes, diceremus in cordibus nostris:
Quia si ipse legislator noster Beatissimus Pater Benedi-
ctus (cuius regulam professi sumus) in carne viueret, &
per se ipsum sanctum illum conuentum regeret, distri-
ctius sacri ordinis instituta in loco illo obseruari non po-
tuissent. Incuria nempe, vel leuitas, seu dissolutio, qua est
ruina ordinis, locum ibi penitus non habebant, sed ver-
nantium virtutum, fraternaque charitatis amulatio ibi
sancta vigeat; quodque magis mirum est, ad hæc singu-
los austeriori aliqua castigatione cogere. Prælati opus
non erat, quia quasi hereditaria suscepsione ad se trans-
missum tenebat sancta illa congregatio, vitia declinare,
& virtutibus operam dare. Vidimus etiam ibi ex disci-
pulis Sancti Bernardi, Seniores morum grauitate, reli-
gionis integritate, prudentia, & simplicitate reueren-
dos, beate memorie, Dominum Gerardum Priorem; Do-
minum Gaufridum eiusdem sancti viri Notarium, plu-
rimumque ab eo dilectum; Dominum Hugonem de Monte
felici; Dominum Petrum Cathalaunensem; ceterosque
tam Monachos quam conuersos, qui à temporibus Beati
viri, vsque ad nostram ætatem perdurantes, & exem-
plum seruoris & deuotionis reliquo corpori sancta illius
fraternitatis effecti, facile in sua amabili conuersatione
monstrabant, quanta perfectionis plenitudo in Clara-
valle primis diebus effulserit. &c. Hæc omnia Au-
thor harum collationum. Ex quibus etiam
colligere licet, illum, dum librum hunc scrip-
sit, aut saltem compleuit, non habitasse am-
plius in Clara-valle, sed ad aliud quodpiam
Monasterium fuisse transmissum. Plura alia
habentur in hoc libro saluberrima docu-
menta,

menta, ad eò vt mirum sit, hanc hætenus (com-
muni ordinis bono) non fuisse publicatum.

Complutense ordinis nostri celeberrimum
collegium, ex quo magnus ille prædijt Cypria-
nus Huergensis, plurimos alios protulit cele-
berrimos doctores, æternâ memoriâ dignissi-
mos, præter illos quos diuersis locis tam in Bi-
bliothecâ quam in hoc appendice recensuimus,
tamen si nulla fortè hætenus opera publicaue-
rint; inter quos eminent, magister *Gregorius
Saenz*. Morerolensis monachus, & magister
Athanasius de Cacho Supereratenfis cœnobij mo-
nachus, & Frater germanus *Dionisij de Cacho* (de
quo in Bibliothecâ) quorum scripta tamen si
nondum prælo subiecta sint, tamen plurimum
desiderantur, & à Professoribus publicis passim
citantur cum laude, & veneratione, vt etiam
scripta ipsius Dionisij memorati. Teste Rela-
tore nostro supra citato, Ildefonso Perez.

Conganus Abbas Surienfis, Ordinis Cisterciens-
fis in Hyberniâ vir Religione, & doctrinâ cla-
rus, iisdemque titulis sancto Patri Bernardo
charus, collegit gesta *Sancti Malacia Archiepiscopi
Hyberniæ*, quæ postea Sancto Bernardo transmit-
tens, eidem author fuit, vt eandem materiam
resumens, fufius pertractaret, cum hoc instan-
tius tam suo, quam totius congregationis Hy-
berniæ nomine, humanissimis literis expetisset. La-
cobus *Waræus Hybernus*, lib. de Episcopati-
bus *Lageniæ*, & *Monasterijs Cisterciensium* in
Hyberniâ, *Balaus* de scriptoribus *Britanniæ*,
cent. 14. nu. 86. & relatio M. S. *Eximij Domini
Claudij Chalemor*, ex Regali Monte ad me
missa. Imo vt cunq; etiam colligitur ex præfa-
tione Sancti Bernardi ad vitam Sancti Mala-
chiæ, in quâ Sanctus Pater hunc Conganum
ita alloquitur, (rationem reddens cur ipse ag-
gressus fuerit scriptionem vitæ Sancti Mala-
chiæ:) *Tu id mihi Abbas Congane iniungis, Reueren-
dus frater & dulcis amicus meus, ac socum pariter (vt*

*ex Hybernia scribis) vestra illa omnis Ecclesia sancto-
rum; libens obedio, præsertim quod non eloquium exigi-
tis, sed narrationem: dabo verò operam, vt ea sit pura
& luculenta, deuotos informans, fastidiosos non onerans.* Sanè narrationis veritas secura apud me est, inti-
mata à vobis, haud alia proculdubio protestantibus,
quam quæ certissimè comperta sunt vobis. Hæc *Ber-
nardus*. Floruit *Conganus* 1150.

Conradus Cardinalis, natione Germanus Egi-
nonis, seu Egonis, Comitibus de *Seynâ Furst-
bergh*, &c. ex *Agnete Zeringiæ Ducatus hære-
de*, filius; frater autem Comitibus *Eginonis* de
Fribourg; primum Religiosus *Villariensis* in
Brabantia, deinde eiusdem loci, tum *Claræval-
lis*, ac postea *Cisterciensis cœnobij* successiue
Abbas; vir litterarum scientiâ, morumque ho-
nestate & vitæ sanctimoniâ clarissimus; qui an-
no 1219 ab *Honorio 3. Pontifice*, *Episcopus
Portuensis*, & *Sanctæ Rufinæ* creatus *Cardina-
lis*, eiusdem Pontificis autoritate varias lega-
tiones obiit: in Gallias contra *Albigenses*; per
Italiâ, & Hispaniam, pro subsidio terræ san-
ctæ: ac tandem etiam sub *Gregorio 9. pei Ger-
maniam*; in qua legatione *Colonæ Concilium*
celebrans, *Sancti Engelberti Archiepiscopi* &
martyris interfectores anathemate percussit,
multaque ad Clerum sp. cœntia decreuit, maxime con-
tra *simoniacos & concubinarios*. *Moguntia* item
eodem anno 14. Idus Decembris, Synodum
pro Cleri reformatione celebravit, & motum
corruptelas plurimas emendauit. *Bononiæ* itè
in Italia, PP. *Dominicanorum* ordinem noui-
ter exortum, autoritate Apostolicâ approba-
uit, & quantum potuit, tota vitâ suâ promouit.

Exant eius *Constitutiones*, quas in *Germania pro
Cleri reformatione condidit*, apud *Bzouium* in *An-
nalibus Ecclesiasticis* & in libro *Conciliorum
Prouincialium Colonensium*. Item apud
Henriquez, lib. 1. fasciuli, in eius vitâ. Vide
etiam tom. 3. *Conciliorum*,

Reue-

Reuerendissimus Angelus Manriquez Pacis Augustæ Episcopus, in annotationibus ad Philippi Seguinii Bibliothecam, quas anno 1648. ad me misit, asserit, Conradum hunc etiam scripsisse *Tractatum*, seu, *Libellum*, de erroribus Albigensium, ad Abbates in capitulo congregatos apud Cistercium, de quo Cæsarius in dialogis, dist. 5. cap. 21. de hoc Conrado referunt Chronicon Brabantæ, Cantipraranus lib. Apum, & alij plures, quod dum noctu studijs incumberet, digiti manuum eius instar candelarum lucerent. Vide de hoc etiam Henriquez in Menologio, 3. Septembris & longelinum in Purpura sancti Bernardi, ubi bene refellunt Arnoldum Wyon, & quosdam alios scriptores, confundentes hunc Conradum cum alio Conrado Bauaro, Religioso Claravallensi, & S. R. E. Cardinale.

Conradus, *Fontis salutis*, in Germaniâ, monachus, vitæ in diuinis scripturis, & theologiâ scholasticâ nobiliter eruditus, & in secularibus quoque litteris non vulgariter versatus, scripto reliquit,

Commentaria perpetua in 4. libros Sententiarum, elegantia & doctissima, teste Guilielamo Eilegrenio, Lib. de Scriptoribus orthodoxis.

Item, 4. tomos concionum, super Dominicas & Festa totius anni, stylo eleganti, & materia insignes, qui vulgo vocari solent, Sermones sacri, ut scribit Seguinus in Bibliotheca sua M. S. Denique

Librum de dotibus anime. Possuinus, in apparatu, Eilegrenius supra, Conradus Gesnerus, & Seguinus. Qui tamen in eo corrigendus est, quod ex hoc Conrado duos faciat, distinguens Conradum theologum à concionatore Floruit circa ann. 1390. Quem specialiter scribit Eilegrenius fuisse Philosophum clarum, Rhetorem insignem, & suæ ætatis subtilissimum sacrarum scripturarum Interpretem. Huius, primus Sententiarum, dictus viator, per scrutinum Sacræ Bibliothecæ Ord. Cist.

Scripturæ &c. solebat seruari apud minores Gandenses, teste Bunderio in Indice.

Conradus Fossor vulgo, Reutter, patria Norddingensis, Abbas 25. Cœnobij Cæsariensis, vulgò *Keyfersheym*, circa Dano vberdam urbem Imperialem, theologus ac Philosophus fuit insignis, ac legum tam Ciuiliū, quam pontificiarum, eximie gnarus, nec non & poëta laureatus: cuius extant *subtilissima poemata* (titulo, *Mortilogij*) Augustæ Vindelicorum anno 1508. impressa. Cætera M. S. In monasterio asseruati solebant. De hoc scribit Gaspar Bruschius, se anno 1539. vidisse hunc iam senem, ac audiuisse de omni disciplinarum genere tam egregiè differentem, & tot optimorum versuum, ex veteribus poëtis desumptorum, discursus memoriter recitantem, ut mirari satis non posset, tam Reuerendi ac eruditi senis memoriam. Obijt anno 1540. cui tale positum fuit epitaphium:

Conradus Fossor, venerandus & vilius Abbas,
Corporis hic humili mole quiesco mei,
Quique valens, facili ludibam carmine sæpè,
Et noram veteres, historiasque nouas.
Quidquid & in sacris scriptum fuit vndique librè,
Quidquid iura docent, & medicina potest.
Per multos annos, mea cura huic præfuit edi,
Sed pulchra domus profuit illa quoque.
Tu quicumque istac transis studiose Viator,
Quæso, optes anima mitia facta mea.

Conradus, cœnobij de Heghenâ, vulgò, *Hequâ*, alias, *Aulesburgh*, in Hassiâ, monachus, ex claro Baronum sanguine procreatus, vir litterarum scientia, spiritus puritate, & miraculorum gratia illustris, ut ostendit Henriquez in Menologio, 1. Iunij:

Scripsit varia, quorum intuitu à diuersis authoribus vocatur, *Scriptor nobilis*, ex quibus tamen nihil hæctenus potui assequi, præter

L Gram-

Grammaticalia quadam opuscula, quæ cum tanto olim scholarum totius Germaniæ applausu accepta fuerunt, ut passim Authori *Archigrammaticæ* nomen imponeretur; teste Ioanne Ditmaro, in historia Campensi, quam edidit (paucis mutatis) Longelinus, in notitijs Abbatiarum Ord. Cisterc. Huius etiam meminerunt Petrus Cratopolius, lib. de Episcopis Germaniæ, & Arnoldus Wion, ligni vitæ cap. 47. Hic quoque putatur fuisse ille Mr. Conradus, concionator B. Elizabethæ Landgraviæ Hassiæ, qui vitam eius conscripsit, quam compendiauit Theodoricus de Thuringia Ord. Præd. Qui præterea vna cum Remundo Abbate Ebribacensi Ord. Cisterc. & Sifrido Archiepiscopo Moguntino, Romam scripsit examinationem vitæ & miraculorum eiusdem Sanctæ Elizabethæ, cuius scripturionis meminit Molanus in Annot. ad Vlnardum, 19. Nouembri.

Cæterum monasterium de *Heyna*, nunc coniunctum esse monasterio Veteris Montis, vna cum vsu Pontificalium, &c. scriptis nuper ad me litteris, intimaui Reuerendissimus Veteris Montis Abbas, Ioannes Blanchenberg, S. Theol. Doctor, qui pariter mentionem faciens huius nostri Conrati, vocat illum *Scriptorem nobilissimum*. Ut mirum sit, potuisse esse ignotum Seguino ordinis nostri scriptori tam exacto, nisi forte hunc intelligat, quem authorem facit concionum sacrarum & distinguit à Conrado Theologo, ut supra vidimus, in Conrado Fontis Salutis Monacho.

Conradus Leontorius, vulgariter, de *Leonbergh*, monachus clarissimi cœnobij Mulbrunnensis, in Diocesi Spirensi, ac Ducatu Wirtenburgico; philosophus ac poëta excellens, nec non & trium principalium linguarum peritus, (teste Trithemio,) scripsit varia tam prosa, quam metra, ex quibus extant.

Kolumen magnum epistolarum.

Orationum, varij argumenti, lib. 1.

Diuersorum carminum, lib. 1.

Denique & *Nota ad privilegia ordinis nostri*, à *Ioanne Cistercij Abbate publicata* quæ sæpè citantur à Reuerendissimo Manriquez, in annalibus suis. Vide illum tomo 1. folio 76. Eandem quoque notarum meminit Reuerendissimus Veteris Montis, in litteris suis ad me datis 18. Octobris, anni 1648. Hunc quoque Authorem Bibliothecæ suæ adscripsit Conradus Gelnertus, ex Trithemio. Porro, Mulbrunnense Monasterium superiori sæculo à Lutheranis occupatum, & in seminarium ministrorum conuersum, nuper anno 1630. auctoritate Cæsareâ (expulsi ministris Lutheranis) ordini Cisterciensi fuit restitutum, eique præfectus Abbas R. Dominus Chrystophorus Schaller, religiosus Monasterij Lucellensis, in Alsatia, vir pietate & doctrina clarus, cui postea successit Bernardinus Buchinger, vir Prædecessori suo dignissimus, qui scriptis suis hoc opus etiam honorauit, ut supra vidimus, littera B.

Cornelius Pelusius, Calaber, S. Theol. Doctor, monachus S. Ioannis in Flore, seu, Florentis, ord. Cisterc. scripsit:

De monasterijs Cisterciensibus Regni Neapolitani, lib. vnum.

Item, *Vitam insignem cuiusdam religiosi sanctitate illustri eiusdem cœnobij S. Ioannis*, quæ M. S. extat apud Reuerendissimum Vghellum, Romæ.

D.

D *Amianus Tomariensis in Lusitania*, Prior, & Præfectus generalis ordinis militaris Cisterciensis, de Christo, edidit Vlissiponæ lingua vulgari *Constitutiones, & privilegia eiusdem ordinis*. Longelinus in notitijs cœnobiorum Ord. Cisterc. lib. 10. fol. 11.

Daniel,